

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

LIETUVIŲ EMIGRACIJA – Petras Maksimavičius	3
SAJŪDŽIO TRISDEŠIMTMETIS – Darius Vilimas	6
GEGUŽINĖS – Eugenija Pakutkienė	8
LABAS VAKARAS, VESTUVIŲ SVEČIAI – Jurgita Stankauskaitė	10
KUBA IR TURISTAI – Vytautas Pečiulis	23
LENKŲ KALBOS KURSAI GIŻYCKO MIESTE – Petras Mekionis	25

KULTŪROS BARUOSE

XVI „DAINORĖLIO“ KONKURSAI – Asta Pečiulienė	12
„PUNIUKAI“ SAVO TĖVELIUS SVEIKINO ŠOKIAIS IR DAINOMIS – Asta Pečiulienė	15
IŠVYKA Į RIBNYKĄ – „ Žiburio “ inf.	17

ŠVIETIMAS

TARPTAUTINIS POEZIJOS FESTIVALIS-KONKURSAI „MOKSLEIVIŲ KŪRYBA TĖVYNEI #100“ – Grażina Kibyšienė	18
KONKURSŲ LAIMĖTOJŲ IŠVYKA – „ Aušros “ inf.	19
PIRMOJI ŠEIMOS ŠVENTĖ – „ Žiburio “ inf.	21

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

LLD konkursų laureatai Trakuose (Irenos Vaicekauskienės nuotr.)

Vysk. A. Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose apdovanoti šimtmečio kūdikiai su tėveliais (Irenos Gasperavičiūtės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS:

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel./faks. 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA:

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel./faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė – Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė – Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė – Birutė Burdinaitė-Ołow
Techn. redaktorė – Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2018-06-12.

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita:

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas: POLU PL PR

RUCH S.A. vykdoma prenumerata

Spausdinto leidinio prenumeratą galima užsakyti tiesiogiai interneto tinklapyje www.prenumerata.ruch.com.pl. Kilus klausimų, prašom rašyti el. p. adresu prenumerata@ruch.com.pl arba skambinti „RUCH“ Klientų aptarnavimo centrui tel. 22 693 70 00 arba 801 800 803 (darbo dienomis 7–17 val.). Skambučio kaina priklauso nuo operatoriaus.

Zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Projektą iš dalies remia
Spausdos, radijo ir televi-
zijos rėmimo fondas.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Kultūrinių renginių įkarštis kiek atslūgo. Beje, būta ir išvykų į užsienį. Štai Punsko lietuvių kultūros namų choras „Dzūkija“ neseniai sugrįžo iš Gruzijos, kur viešėjo kartu su Alytaus choru „Varsa“, o jaunimo teatras „Kregždė“ ką tik parsiskrido iš Italijos. Tikėkimės, kad kituose „Aušros“ numeriuose dalyviai pasidalins su mumis savo įspūdžiais.

Šiandien siūlau paskaityti apie Sąjūdžio 30-mečio minėjimo atgarsius. Likimas lėmė, kad Sąjūdžio atsiradimo ir veiklos laikais man teko laimėti studijuoti ir gyventi Vilniuje, taigi dalyvaavau ne viename jo organizuotame mitinge. Tokios pakilios nuotaikos, tokio tautos solidarumo po ano laikmečio daugiau neteko patirti. Nenuostabu, jog Lietuvai tapus nepriklausoma valstybe ne vienas jaučia, kad ji vis dėlto nėra tokia, kaip matyta anuomet – svajonėse. Graudu ir skaudu žiūrėti į partijų rietenas, į skandalų kreciamą šalį, kai partija apgauna valstybę milijonine suma, o jos vadas lieka, galima sakyti, nenubaustas. Šiuo metu stebime „MG Baltic“ korupcinį skandalą, į kurį įsimaišiusi daugybė aukščiausio rango politikų. 1988–1992 metais Sąjūdžio mitinguose skanduota LIE-TU-VA – ideali valstybė, kurioje vyrauja teisingumas ir pagarba žmogui. Žinoma, kad nieko nėra idealaus pasaulyje, tačiau visados verta to siekti.

Minėtame straipsnyje apie Sąjūdžio 30-metį plačiau rašoma apie šį judėjimą, jubiliejaus šventę, apie Lietuvoje augantį Lietuvos forumą, kuris sakosi esąs Sąjūdžio idėjų tęsėjas, nors susilaukia nemažai kritikos tiek iš dabartinių valdančiųjų, tiek iš opozicijos. Kam įdomi ši tema, raginu paskaityti internete paskelbtą Vytauto Vyšniausko birželio 3 d. Seime Sąjūdžio jubiliejaus proga pasakytą kalbą.

Lietuvių emigracija

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lietuvos Seimas, atsižvelgdamas į tai, kad kitais metais sukanka 70 metų, kai buvo paskelbta Lietuvių Charta, kuria įsteigta Pasaulio lietuvių bendruomenė, 2019-uosius paskelbė Pasaulio lietuvių metais. Nutarimas priimtas vienbalsiai.

LR Seimo nutarime pabrėžiama, kad Pasaulio lietuvių bendruomenės veikla lietuvių istorijos, kalbos, kultūros, mokslo, paveldo, tradicijų, tautinės tapatybės išsaugojimo srityse prisidėjo prie šiuolaikinės modernios Lietuvos valstybės kūrimo. Taip pat išskiriamas šios bendruomenės indėlis atkuriant nepriklausomą Lietuvos valstybę ir integruojantis į Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizaciją, Jungtines Tautas, Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizaciją (UNESCO), Šiaurės Atlanto Sutarties Organizaciją (NATO), Europos Sąjungą.

Priimtu dokumentu Seimas Vyriausybei pasiūlė sudaryti Pasaulio lietuvių metų komisiją, kuri iki 2018 m. rugsėjo 1 d. parengtų Pasaulio lietuvių metų minėjimo programą, ir numatyti lėšų šiai minėjimo programai įgyvendinti.

Tai svarbus nutarimas, kadangi jis primena, kad už Lietuvos ribų gyvena, kaip manoma, apie 1,5 mln. lietuvių kilmės asmenų. Emigracija tai didelis iššūkis valstybei. Visos atkurtos Lietuvos vyriausybės vienaip ar kitaip bandė svarstyti ir spręsti už Lietuvos valstybės ribų gyvenančių lietuvių ir Lietuvos piliečių problemas. Nei viena Lietuvos vyriausybė neužmiršdavo taip pat etninėse žemėse gyvenančių lietuvių. Geriausią įrodymą matome ir jaučiame Seinuose.

Apie lietuvių emigraciją parašyta daug straipsnių ir mokslinių darbų. Galima prirašyti dar daugiau, kadangi šį reiškinį galima nagrinėti įvairiose plotmėse. Matyt, niekada nesibaigs ginčai, ar emigracija tai didžiulis nuostolis valstybei, ar neišvengiama realybė. Dar kiti mano, jog emigracija nemažai atneša ir naudos, kadangi į Lietuvą sugrįžta nauja patirtis, sumanymai, svetur įgytos žinios ir geresnio tvarkymosi pavyzdžiai. Neseniai apie tai rašiau minėdamas kultūrinio turizmo vystymąsi Anykščiuose. Tiek vieniems, tiek kitiems argumentams rastume begalę naujų kontrargumentų.

Gal visi girdėjome pasakojimus apie tai, kad senelis, kaimynas ar giminaitis prieš Pirmąjį pasaulinį karą buvo Amerikoje, užsidirbo pinigų ir grįžęs namo nusipirko ūkį, mišką ar naujus, ligi tol Seinų krašte nematytus žemės ūkio padargus. Tada pasistatė naują namą, vedė Marytę, o vaikus išleido į mokslus. Maža to, visiems kaimynams ir pažįstamiems ilgus metus pasakojo, kaip ten, Amerikoje, žmonės gyvena ir ką pas mus reikėtų kitaip tvarkyti, o ko vengti kaip ugnies. Taigi emigracija visais laikais lietė taip pat mūsų kraštą. Emigrantų dėka Seinų vardas buvo žinomas Amerikoje, Vakarų Europoje ar tolimoje Australijoje. Turiu omenyje visų pirma Seinų kunigų seminarijos auklėtinius, kurie nukeliavo į tuos kraštus ir ten organizavo lietuvišką veiklą, rašė atsiminimus, dažnai rėmė mūsų kraštą. Beje, tą patį daro ir kai kurie šiuolaikiniai mūsų emigrantai. Ne kartą girdėjome apie Kanadoje veikiantį Suvalkų

Lietuviai demonstruoja Vašingtone 1990 m.

krašto išeivijos sambūrį ir jo dalyvių lietuvišką veiklą.

Nežinau, ar kas nors yra parašęs kokį nors mokslinį darbą apie mūsų krašto emigrantus ir jų likimus, tačiau jų gyvenimai, matyt, buvo labai panašūs į tų, kurie pirmųjų emigracijos bangų nešami palikdavo didžiosios Lietuvos miestelius ir kaimus. Apie juos ir noriu trumpai parašyti.

Mokslininkai skiria 3–4 lietuvių emigracijos etapus. Tai XIX a. pabaigos – XX a. pradžios ekonominė emigracija, emigracija iš Lietuvos Respublikos 1920–1940 m., politinė emigracija Antrojo pasaulinio karo metu ir šiuolaikinė emigracija. Lietuva nuo XIX a. pabaigos buvo viena iš daugiausiai emigrantų (pagal gyventojų skaičių) pasauliui duodanti Vidurio ir Rytų Europos valstybė.

Žinoma, kai kas gali pasakyti, kad ne nuo XIX a. pabaigos lietuviai pradėjo emigruoti, bet žymiai anksčiau. Tai tiesa. Klausimas tik tas, kaip jie suprato savo ryšį su gimtuoju kraštu, kalba, tikėjimu ir pan. Todėl sunku įvertinti, kiek lietuvių „ištirpo“

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikais tarp Baltijos ir Juodosios jūros. Greičiausiai buvo jų nemažai. Lietuviai emigravo taip pat XVI a., kai kilo reformacijos banga. Nemažai jų paliko šalį po 1831 m. ir 1863 m. nesėkmingų sukilimų. Ar jie laikė save emigrantais, pabėgėliais?

Taigi tik XIX a. pabaigoje galutinai susiformavo toks emigracijos supratimas, koks maždaug esąs šiandien. Įdomios buvo taip pat emigracijos kryptys. Šiandien žodžiai „lietuvis emigrantas“ tapatinami su Londone, Paryžiuje ar Lisabonoje gyvenančiais lietuviais. Tuo tarpu XIX a. pabaigoje lietuviai emigruodavo taip pat į Latviją ar Rusijos pramoninius rajonus. 1897 m. įvairiose Rusijos gubernijose gyveno apie 300.000 emigrantų iš Lietuvos.

Baigiantis XIX a. išaugo emigracija į JAV. Ją skatino visų pirma ekonominės priežastys. Didėjant lietuvių emigrantų kolonijoms pramoniniuose JAV regionuose natūraliai atsirasdavo poreikis kurti savas mokyklas, leisti spaudą, statyti bažnyčias. Žinome

Seinų kunigų seminarijos auklėtinių pasakojimus apie jų keliones į Šiaurės Ameriką ir lietuviškos veiklos organizavimą. Žinome taip pat apie lietuvių emigrantų planus kurti JAV ir Prancūzijoje lietuvių savanorių brigadą, kuri 1919 m. turėjo dalyvauti Lietuvos nepriklausomybės kovose. Tai rodo, kad ekonominė emigracija nebuvo beveidė tautiniu požiūriu. Kad ilgesys ir meilė Tėvynei ruseno šių žmonių širdyse ir esant reikalui nemaža jų dalis buvo pasirengusi konkrečiais darbais padėti Lietuvai.

Pirmoji emigracijos banga tęsėsi iki Pirmojo pasaulinio karo pradžios. Tyrinėtojų duomenimis, 1880–1914 m. į JAV atvykusių lietuvių skaičius svyravo nuo 300.000 iki 600.000. Įdomu, kad tarp XIX a. pabaigoje į JAV išvykusių lietuvių emigrantų jautėsi stiprus tautinis atgimimas. Jau 1879 m. pasirodė pirmas lietuviškas laikraštis, o 1889 m. suvaidintas pirmas lietuviškas spektaklis (Lietuvoje „Amerika pirtyje“ tik 1899 m.). Senoji lietuvių emigracija domėjosi mokslu, kultūra, menu, būrėsi parapijose. Tai buvo savotiška reakcija į aplinką, kuri ne visuomet būdavo palanki naujai atvykusiems. Ilgainiui emigrantai įsitvirtino, įgavo naujų ekonominių ir kultūrinių galių ir taip galėjo daryti įtaką Lietuvos gyvenimui. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę Lietuvoje steigėsi nemažai bendrovių su JAV lietuvių kapitalu.

Antroji emigracijos banga kilo jau nepriklausomos Lietuvos laikais. Manoma, kad 1918–1940 m. iš Lietuvos pasitraukė per 100 tūkst. gyventojų. Tai taip pat buvo daugiausia ekonominė emigracija. Prasiplėtė ir

jos geografija. Dėl JAV įvestų imigracijos kvotų, lietuviai masiškiau pradėjo keliauti į Kanadą ir Pietų Ameriką. Ypač į Pietų Ameriką išvykusių lietuvių darbo ir gyvenimo sąlygos buvo sudėtingos. Jas dar labiau pablogino prasidėjusi pasaulinė ekonominė krizė. Prieškarinė Lietuvos vyriausybė bandė šiems žmonėms padėti. Jos remiama Draugija užsienio lietuviams remti padėdavo organizuoti mokyklas, skirdavo pašalpas, rūpinosi tikybos reikalais. Jos iniciatyva 1935 m. Kaune buvo surengtas pirmasis Pasaulio lietuvių kongresas.

Kitą emigracijos iš Lietuvos bangą paskatino Antrasis pasaulinis karas. Manoma, kad tada Lietuvą paliko per 60 tūkst. politinių pabėgėlių. Tai buvo masinė politinė emigracija. Dauguma naujųjų emigrantų buvo išsilavinę žmonės, politikai, valstybės tarnautojai, mokslininkai, menininkai. Tai lėmė, kad karo pabėgėliai aktyviai įsijungė į Lietuvos laisvinimo procesą, kėlė politinius klausimus, be to, organizavo švietimą, spaudą, bandė paveikti užsienio šalių institucijas. 1949 m. priimtas svarbus dokumentas – Lietuvių Charta, kurio pagrindu įkurta Pasaulio lietuvių bendruomenė. 1948–1950 m. lietuviai iš Vokietijoje įkurtų laikinų stovyklų pasklido po visą pasaulį. Didžioji jų dalis įsikūrė JAV, likusieji Kanadoje, Australijoje, Pietų Amerikos valstybėse.

Sovietų okupacijos metais JAV ir kitų kraštų lietuvių bendruomenės stengėsi kelti Lietuvos išlaisvinimo bylą. Teikdavo memorandumus gyvenamųjų šalių vyriausybėms, darė įtaką politikams, rengė mitingus, kuriuose primindavo apie Lietuvos okupaciją. Buvo nemažai laimėjimų. Australijoje baltiečiai pasiekė, kad 1974 m. būtų atšauktas Baltijos šalių okupacijos pripažinimas. 1983 m. Europos Parlamento plenarinė sesija priėmė rezoliuciją dėl padėties Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Buvo ir daugiau gražių pavyzdžių, kuomet lietuvių išėivių politinis užsiangažavimas

PLB vėliavos kėlimas prie LR Seimo rūmų

priversdavo laisvojo pasaulio vadovus išgirsti apie okupacijos padarinius Baltijos šalyse. Beje, Vakaruose gyvenančių tautiečių paramą nuolat jos jautėme ir mes. Tai buvo ne tik moralinė, bet taip pat materialinė ir politinė parama. Galima priminti kad ir lietuviškų pamaldų grąžinimo į Seinų baziliką klausimą ar sklypo, kuriame Seinuose pastatyti „Lietuvių namai“, pirkimą.

Apie šią dieną emigraciją plačiau nerašysiu. Tai visų pirma ekonominių priežasčių sąlygota emigracija. Lietuvos įstojimas į Europos Sąjungą pakreipė emigraciją labiau į Vakarų Europos šalis. Šiandien Pasaulio lietuvių bendruomenė apima 36 valstybių bendruomenes.

Didelė emigracija visuomet kelia

grėsmę valstybės stabilumui, ypač jos socialinei sistemai, darbo rinkai. Tačiau reikia taip pat sąžiningai pasakyti, kad dabartiniai emigrantai jau nedirba kaip jų protėviai XIX a. pabaigoje – Pensilvanijos kasyklose ar Čikagos skerdyklose. Nemaža jų dalis dėl labai aukštos kvalifikacijos, užsienio kalbų mokėjimo sėkmingai dirba tarptautinėse institucijose, korporacijose, patarinėja biznio ar geopolitikos klausimais didžiausių valstybių sostinėse. Jų patirtis ir kompetencijos taip pat reikalingos ir naudingos Lietuvai. Jie visai neturi grįžti į Lietuvą. Net geriau būtų, kad negrįžtų, o kiek įmanydami stiprintų savo gebėjimus ir įtaką gyvenamose šalyse. Net neabejoju, kad prireikus padės Lietuvai.

Sąjūdžio trisdešimtmetis

DARIUS VILIMAS

Lietuvos Sąjūdis... Šis unikalus Lietuvos visuomeninio gyvenimo reiškiny, dar vadinamas dainuojančia revoliucija, šiandien prisimenamas su liūdna nostalgija ir neslepiamu susižavėjimu. Iš tiesų šis laikotarpis, apimantis maždaug ketverius metus tarp 1988-ųjų vasaros ir 1992-ųjų rudens, mūsų istorijoje yra unikalus. Juk kaip tik tada kilo didžiulis nesmurtinis tautos išsivadavimo judėjimas, padėjęs mums ištrūkti iš sovietinės imperijos gniaužtų. Kartu tai ir neįtikėtinos lietuvių vienybės pavyzdys, kai svetimųjų valdymo nustekenta tauta vieningai kovojo dėl bendro tikslo – Lietuvos valstybės atkūrimo. Deja, tokie fantastiški tautos vienybės momentai būna itin reti ir trunka trumpai. Tautos polėkio užteko valstybei atkurti, tačiau užmiršta, kad pats jos statymas bei stiprinimas yra niekada

nesibaigiantis kūrybinis procesas, reikalaujantis begalinio idealizmo.

Prieš 30 metų įsikūręs Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, kurio jubiliejus iškilmingai paminėtas birželio 3 d., kėlė tikslą pabudinti tautą, sukurti jai orų ir užtikrintą gyvenimą tarp laisvų Europos tautų. Tačiau tąsyk Sąjūdis pasiekė tik vieną, svarbiausią, savo programos tikslą – iškovojo Nepriklausomybę. Dar nuožmių grumtynių su Maskva metu ėmė ryškėti takoskyra tarp pačių sąjūdininkų. Vieni iš jų, godūs postų ir privilegijų, puolė į valdžią. Kiti, daugiau idealistai, palengva pradėti stumti į viešojo gyvenimo paraštes. Iš jų iš pradžių atsainiai šaipytasi, vėliau jiems priklijuota kvailokų nepritapėlių etiketė, jie paskelbti visuomenės „marginalais“. Dabar jie kartais net pavadinami Kremliaus įtakos agentais.

Kodėl Sąjūdis, iškovojęs Nepriklausomybę, greitai suiro į keliolika besiriejiančių grupuočių, davusių pradžią ir vadinamosioms tradicinėms, ir dabar jau nunykusioms politinėms partijoms? Nuomonės išsiskiria. Vieni teigia, kad esminė sąjūdininkų klaida buvo komunistų priėmimas į savo gretas. Kiti tvirtina, kad dėl visko kaltas kai kurių to meto šalies vadovų nuolaidumas, neleidęs įvykdyti vadinamosios dekomunizacijos įstatymo. Treti siekiamybės ir realybės kontrastą įžvelgia nevykusiai įvykdytoje privatizacijoje, kai didžiąją dalį pramonės ir žemės ūkio turto susigrobė sukti vertėivos, turintys sovietinę ar kriminalinę praeitį. Dar kiti tvirtina, kad tauta nebuvo psichologiškai pasiruošusi visavertei narystei Vakarų ekonominėje ir militarinėje erdvėje, todėl peršokusi į kitą ekonominę sąjungą mūsų valstybė ne suklestėjo, o patyrė ir patiria neregėtą ekonominį nuosmukį, tapdama Vakarų šalių ekonominiu priedėliu. Atkurtosios Lietuvos Respublikos 1992 m. Konstitucijoje skelbtas tautos suverenumo principas ir demokratinė valstybės santvarka, teisinė valstybė ir prigimtinės piliečių teisės ir laisvės virto tuščia, neįgyvendinta fikcija. Fasadinės demokratijos procedūros ir institucijos tik slepia neosovietinę valdžios sąrangą. Atsiranda net tokių, kurie tvirtina, esą Sąjūdis ir kiti panašūs judėjimai tebuvę gudri KGB provokacija, padėjusi net pasikeitus santvarkai buvusiems komunistams ir jų atžaloms nebaužiamai pasidalinti visą partijos ir visos tautos turtą... Iš tokių minčių galima būtų pasijuokti, tik labai jau

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio steigiamasis suvažiavimas

Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio steigiamasis suvažiavimas

daug anos, senosios komunistinės grietinėlės atstovų ir jų atžalų veidų ir šiandien šmėžuoja valdžios koridoriuose. Buvę senosios santvarkos gynėjai, jie su nemažesniu užsidegimu vykdo visus nurodymus ir iš Briuselio. Žinoma, lyginti tuometę SSRS su dabartine ES yra ne visai tikslu, tačiau arogancija, su kuria niekieno nerinkti vakarietiški klerkai nurodinėja paklusniems vykdytojams iš Vilniaus, ką daryti, dažnokai pamindami ir mūsų nacionalinius įstatymus, nemaloniai primena gūdų sovietmetį.

Turbūt dėl kontrastų tarp Sąjūdžio skelbtų idealų ir visai ne idealios šiandienos ir sulaukėme net keliolikos jo veteranų ar šiaip Sąjūdžio idėjoms pritariančių visuomenininkų reikalavimo sukurti arba atkurti Sąjūdį, kuris galės įgyvendinti tada taip ir neįvykdytus pažadus. Nors formaliai narystė ES ir NATO suteikia Lietuvai saugumo garantijas, tačiau viltys žengti pažangos ir klestėjimo keliu kol kas neišsipildė. Kalbant paprastai, Sąjūdžio idealistus nugalėjo naujieji kapitalistai, be jokių skrupulų pasiglemždami tautos iškovojimus

savo gerovei susikurti. Nereikia nė priminti, kad didžioji dalis naujųjų „patriotų“ tiesiog išvertė savo kailius. Štai dvylika (iš 35) buvusios Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narių šio jubiliejaus proga viešai paragino pasipriešinti Lietuvos išvalstybinimui ir ištautinimui, dangstomam privalomu Europos Sąjungos direktyvų vykdymu. Primenama, kad ES yra laisvų valstybių ir tėvynių sąjunga, o ne beformis tautų sumaišymo katilas, kaip mums bando įteigti Briuselio skirti komisarai ar jiems visada skubanti pritarti Lietuvos valdžia. Sąjūdžio veteranai siūlo paskubėti ir atsigręžti į tas egzistencines vertybes, kurios prieš tris dešimtmečius padėjo atkurti mūsų valstybę, sustabdyti Lietuvos naikinimą, sugrąžinti pagarbą Lietuvos valstybei ir piliečiams, pažaboti neteislingumą, turtinę ir socialinę atskirtį.

Gražus raginimas. Kaip ir kilnus kuriamo Tautos forumo kvietimas atkurti gyvąją Lietuvą, kol dar ne vėlu. Beje, toks raginimas susilaukė neslepiamo daugelio valdžios atstovų (ir iš pozicijos, ir iš opozicijos) pasipriešinimo ir pasipiktinimo,

o dauguma žiniasklaidos priemonių pasistengė kuo mažiau informuoti apie šią, kitokią nei valdiška, nuomonę.

Ką tai reiškia? Tai reiškia, kad Sąjūdžio tikslas – sukurti laisvą ir demokratišką Lietuvą – kol kas lieka svajone. Neseni stambių oligarchų ir politikų ryšių demaskavimai tik įrodo, kad tai yra faktas, o ne fantazijos. Nors mėgstama rodyti į nedraugiškų kaimynų iš Rytų pinkles, daugelis šių bėdų kilo ne dėl priešų veiklos, o dėl savų politikų ir valdininkų pasidavėliško. Apsivalymas būtinas, kaip ir prieš 30 metų, tik jis bus žymiai ilgesnis ir sunkesnis. Tada vadavomės nuo svetimųjų, brukusių mums moraliai bankrutavusias internacionalinio komunizmo idėjas.

Dabar tenka valstybės likučius ginti nuo kosmopolitinio liberalizmo vėjų, numatančių mums tik vienos menkos ir tautiškai margos ES provincijos ateitį. O šalies viduje į neveltį varo vietinių biurokratų ir moraliai neįgalių politikų savivalė ir įžulimas. Netekę vilties lietuviai kraunasi lagaminus ir išvyksta laimės ieškoti svetur, o šis tautos išsivaikščiojimas įgauna nacionalinės katastrofos mastą. Optimistai svaičioja apie kažkokią globalią Lietuvą, o paslaugūs demagogai meluoja apie 4 milijonus pasaulio lietuvių. Tik pati Lietuva (išskyrus Vilnių) nepaliaujamai tuštėja.

Apie šias ir panašias nūdienos opas kalbėjo daugelis Seime vykusio iškilmingo minėjimo dalyvių – nuo garbaus profesoriaus iki jauno studento. Tikėkimės, kad valdžiauviai pagaliau atsikvošės ir pradės rūpintis ir tautos, o ne tik savo bei savo artimųjų reikalais. To ir siekia tie, kurie teigia, kad „kovo 11-ąją paskelbta nepriklausoma Lietuvos Respublika taip ir nebuvo sukurta“. Skaudi, bet teisinga mintis. Tik ar spėsime tai padaryti?

Gegužinės

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Gegužės mėnuo turbūt spalvingiausias, su daugiausia kvapų, žiedų, žiedelių, paukščių čiulbesio. Labai reikėjo lietaus, nes nelijo beveik du mėnesius. Žemė kiek laiko buvo prisisotinusi drėgmės nuo pernykščio rudens liūčių ir žiemos – beveik besniegės, bet nesauros. Dalis žiemkenčių išmirko, reikėjo ūkininkams atsėti vasarajumi. Tačiau po Velykų kaip ėmė saulė kaitinti ir džiovinti dirvą! Labai trūko lietaus javus pasėjus, daržoves pasodinus. Jei nukrito, tai keletas lašų...

Turbūt kiekvienas stengiamės būti geras, ieškome to, kas gera ir gražu. Štai vienas tokių kiekvienam mielių, pasiilgtų susitikimų – tai gegužinės. Kai kur prie kaimų kryžių sueinama vakarais beveik kasdien. Gegužinės pamaldos dar vadinamos mojavomis.

Šiomet gegužinės prasidėjo pražydus alyvoms. Jų kvapas, kaip sakęs J. Paukštelis, tarsi „Viešpaties

krūtinės atsidūsėjimas“. Žmogus ilgisi grožio ir gerumo, kilnumo, todėl mėgsta pasinerti gėlių kvapuose. Mat gėlės trapiiausios, jos lyg mūsų trapiaus gyvenimo palydovės. Rašoma, kad Vaižgantas kai kada per išpažintį už sunkesnes nuodėmes kaip atgailą liepdavo nupirkti puokštę gėlių ir paaukoti Marijai. Tai lyg įsakymas savo dorais darbais tartum žiedais pagražinti pasaulį. „Kada žemė prakvimpą, žmogaus širdis pasidaro geresnė“, – sakė V. Hugo. Su besiskleidžiančiais žiedais ir žmogaus širdis prasiskleidžia gėriui. Kiekvieno lietuviui namai turėtų būti atpažįstami dėl senovinių – su rūtomis ir bijūnais – gėlių darželių...

Gegužė neįsivaizduojama be gėlių, be maldų Marijai. Gėlės yra dėl Motinos, dėl Mergelės Marijos. Šiomet Seinų parapijoje bendros kaimo mišios vyko Rakelijoje – gegužės 4 d., Sankūruose – 9 d., Burbiškiuose –

10 ir 11 d., Klevuose – 16–18 dienomis 19 val. Po ilgos pertraukos pagaliau gerai palijo. Gegužės 16 d. prie Klevų kryžiaus buvo susirinkę apie 30 žmonių. Visus labai sulijo. Kunigas Petras nenorėjo lišti po lietsargiu, tik gražiai meldėsi ir su humoru dėkojo dangui už lietų.

Kartu per gegužines kunigas pašventino gyventojus, žemę, palinkėjo sveikatos ir gero derliaus. Kitomis dienomis žmonės ir be kunigo rinkosi pasimelsti, beveik kiekvieną vakarą būrėsi šalia kaimų kryžių bendrai maldai.

„Gegužinės – šventas dalykas seniau, – pernai man pasakojusi jau a. a. Onutė Jankeliūnaitė-Zubavičienė. – Meldžamės ir namie ražančių, litanijas, giesmes giedam, paskui dainas dainuojam. Mes gyvenam Vidugiruose tep vadinamoj tracoj linijoj. Nuspirkau figūrų ir pašventino kunigas, kap koplytstulpin inkėlėm. Ateina ca pasimelsc sykiu ir Sakavičiai, Priclekai, Jonuškai. Vidugiruose, kaimi visam, yra keturi kryžai. Ką prie mūs stovi kryžus, tai vyro tėvai Ona ir Juozas Nevuliai statė šitų kryžių. Per laukų švencinimų ir mojavas suveidzinėj ca visas sodzus jau nuog senovei.

Gegužin indabina kryžus gyvais kvietkuciais. Žibėj žvakės. Pas Stafanauskus tai visas sodelis augo berlyno, o jis gražai ir žydi mėlynai, ir visadu žaliuoja gražai, ba žiema vasara žaliais lapukais. Tai kap vainikuco reikėj nupync, tai pas juos ėjom, ir labai gražus žalias nupyntas vainikucis išaidzinėj. Klevas kap išsprogsta arba aržuolas išsprogsta – pamenu,

Gegužinės Klevuose 2014 m.

Eugenijos Pakutkienės nuotr.

kap gerai pynė mūs mama vainikus, o mes, vaikai, tadu paduodam jai šakutes su lapais.

Kryžus tai daug kur gelbėjo nuo ligų ir kitokių bėdų. Kožnan kaimi ir prieg namų stovėj kryžai. Antos pacos kvarmos kap Jankeliūnų ir Priclekai pasidarė prie savo namų kryžų, ba jų namuose labai vaikucai maži mirė vis. Ir Dzidzuliuose stovi tokias pac kryžus iš šitos kvarmos.

Kasmet švencina atvažavęs kunigas žamį prieg dzidelio kryžo ir mūs Vidugirų kaimo koplyčoj. Seniau labai ėjo jaunimas su kunigu ir gaspadoru. Kryžavos seniau buvo labai raikalyn-gos, vis ainamos, tai anksci rytais meldėsi ir giedojo giesmes ir Visų šventų litanijų – pamainui tai Vidugiruose, tai Dzidzuliuose. O vakarais linksminosi dzidelėse stubose, tai daugumoj pas Gudzauskus (visas galas stubos tai dzidelis kambarys, o jų jaunimas tai Leonas, Algis, Genutė), tai pas Makauskus dzidelėj troboj, tai Moliušus, Kuosus vis suveidzinėj. Pas Jonuškus turėj troboj figūrų, tai išdabina. Va kap Jono Gibų sūnus numirė, tai pėsci nešė iš namų iki Vidugirų kryžaus – per visų Vidugirų kaimų, tep kap acisveikino su visais. Jo tėvas tep sutvarkė šitokį acisveikinimą su kaimu. Labai gražai seniau su kaimynais, gal geriau kap su giminėm – an kasdienos visi po ranku, an vietos.

Kitas mūs geras organizatorus buvo Vincas Vailionis. Jis užvesdzinėj gerai ar giesmį, ar litanijų. Arba Algirdas Liškauskas, Čarnelis Sigitas, Kastantas Moliušis – tadu da jauni užvesdzinėj, arba Kuosa Antanas užvesdzinėj giesmes.

Antroj Vidugirų linijoj pas Gudzauskus vis buvo parėdzytas altorukas. Da ir pas Stoskeliūnus, vadzytus Marčekais, parėdzyta. Visi ėjom. Sykį ko cik stubukės nenugrovėm, ba suvėjo 40 net. Iš moterų Bronė Makauskų – Sakavičienė, Ona Bolesienė arba Genė Dzemionienė giesmį vedė. Priclekų visi geriais balsais.

Visas kelias su giesmi, ainanc namo vė su dainu, linksma per visų mojų. Va pastaikė, kad kap da namie buvau, tai vienų sykį nenuvėjau, tai vietos sau negalėjau rasc, tep ko brokau. Ir da kap man pasrodė – kap sykis tuomčės, kap visi meldės mojavų, aš tvartan karvį vediau, o seniau an nakcies raikėj iš laukų gyvulius parvesc vis. Tad acidarau tvarto duris, o man prieš akis stulpas baltas, alia nenusgandau, cik pamisnau: už tai, kad nenuvėjau, tai man kora ir tode vaidenas. Nuvėjau, pamelžau karvį ir nuog to čėso jau ėjau giedoc su visais kožnų vakarų.

Paskuciniūdzien išardom mojavų ir kiemi šokiai buvo. Da ir prie kunigo raikėj padainuoc, o Vidugirų jaunimo tadu buvo apie 40.

Mano vyras numirė, kap turėj 44 metus, likau našli su dzviem mažais vaikais: Emiliutė buvo 6 metų, o Juozukas 2. Nebuvo langva. Padėj giminės, o daugiausia kaimynai. Su mamu tadu da gelažiniu vežimu vežėm, pamenu, rugius klojiman. Ašarom nebuvo galo, tankiai verkėm, tai verkėm, ba žinia – sunku, alia dainavom vis ciek, su dainu tį kap langviau. Kad Dzeivas dapadėtų – meldėmės, bažnyčos nepamiršom, alia ir daug dainavom. Dabar tos dainos primirštos jau. Mano duktė Emiliutė turėj mano dainuotų 100 dainų užrašytų sąsiuvinin. Krauzlių močutė Katrė Stoskeliūniūtė turėj labai daug šventų paveikslukų. Šita Katrė gražai tepgi per mojavas giedoj ir paskui dainau. Anelė, ką už Griguco, gražai dainavo ir šokėja buvo gera. Seniau visi ir giedoj, ir dainau, ir šoko, nežūrėj, kas sanas, kas jaunas, visiem buvo smagumas.

An penkių mūs margų tai cik vienų arklukų turėjom. Laukų švencinimas, anksci ryti mišos, kas pėscas, kas dzviracais in Punsko bažnyčų, o kap grįžtam, tai smagu susiaic buvo. Kap pamenu, pyrmų dzviracį turėj apylinkėj kiba Krauzlys, tai mūs močutė sakė, kad zobobonas, vaidenasi, kad

kipšas apsėdis tokį an dzviraco, dzyvinosi, kap tep nevirsta. Kap ir su andaroku – močutė nepripažino, kap tep moterom kelnės, taigi necinka, ir visadu andarokų nešoj mūs močutė.

Kryžavos dzienos – tai per visų sodžų tokia procesija ėj, kap kadu su kunigu. Pradza vis buvo palei Priclekus, rinkomės aic prie Priclekų keluko, koplyčukė da saniau jų buvo medzin inkelta, paskui sustojimas cies Vailioniais, paskui in Priclekus užainam, o prieg mūs, Nevulių, vėliausia – paskuciniai vis buvom. Jaunimas nešės valgio, gaspadorus – seniūnas vis ėj prie kunigo. Pasimeldį susėdam, užkandam ir vė dainuoc. Be galo visi mokėj daug dainų ir kad mylėj dainuoc, tai mylėj.

Dainuoc mus pamokino Pečulis iš Būdos. Paskui Sanavaicis dzviracu atvažinėj, pamokino an balsų, tai kap pirmi paims sopranukai, tai kiciem cik langviau dainavosi. Prie Vidugirų jungėsi ir kitų kaimų jaunimas. Va Jonas Berneckas iš Skarkiškių gerai graino akordionu. Iš jo kaimo ir Vitas Bartnykas su Piju Jonušku, Kaziu Krauzliu pagraidzinėj vis.

Pas mus šaimynoj buvo Jonas, Vitas, Elena, ką Anglijoj, ir aš, Ona (gimiau 1932 m.). Mama Rožė Markevičūtė iš Vilkapėdžų, tėvas – Juozas Jankeliūnas. Buvo mažžamis. Aš, Ona, buvau namuose vyrausia, paskui mano brolis Vitas, sesuoj Elė, brolis Jonas ir jauniausias buvo Juozukas, ciktai jisai, kap trejus metukus turėj, nuskindo mūs durpinėj po dūrpių kasimo.

Mano mama paėj iš Markevičų, tai visadu gražų balsų turėj ir dainų visokių kad mokėj, tai mokėj. Jos su Geni Zdanių – Dzemionieni (sykiu su juom siuvėm seniau, ba abidzvi buvom kraučkos) kap uždainuos, tai cik skambėj, abidzvi antrais balsais. Dasijungdzinėj mano sesuoj Elė, ką paskui liko Anglijoj. Va kici kaimai irgi nenuslaido. Būdavo, kap uždainuos Dzidzuliai ir Navinykai...“

Labas vakaras, vestuvių svečiai

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Išokus į birželio mėnesį, į ilgėjančių ir vis šiltesnių dienų bei naktų laikotarpį, peršasi vestuvių mintis. Naujų santuokų mūsų krašte dažniausiai uždera būtent birželį. Vestuvių sezonas tęsiasi maždaug iki pat rudens. Būna, kad šiam rimtam gyvenimo žingsniui ryžtamasi jau gegužę, tačiau pas mus vis dar nelabai priimtina tuoktis šį mėnesį. Močiutės sakydavo, kad tai Švč. Mergelės Marijos mėnuo. Bandydama ieškoti daugiau informacijos, kodėl toks nuostabiai gražus gamtos žydėjimo metas nepalankus įsimylėjėliams, radau atsakymą lietuvių kultūros senuose prietaruose ir papročiuose. Deja, nei vienoje vietoje neužsiminta apie aukščiau minėtą senelių paaiškinimą. Tad norisi pasakyti, kad šis įsitikinimas atsirado tik mūsų krašte. Nesinori tuo akiai tikėti, todėl būtina ieškoti pagrindimo.

Susidomėjus gegužę susituokusiųjų „prakeiksmu“ pavyko sužinoti, kad mūsų kultūroje buvo nepriimtina kelti vestuves paskutinį pavasario mėnesį. Atseit šis mėnuo skirtas gamtos žydėjimui, augimui, grožėjimuisi ja. Gegužė, tai labai permainingų orų mėnuo, todėl kaip gamtoje, taip ir gyvenime gali būti gražių, bet ir itin nemalonių akimirklų. „Gražiausias metų laikas yra toks apgaulingas, kad turbūt ne veltui kartais vadinamas velnišku“, – rašoma viename Lietuvos interneto puslapyje. Ieškant labiau žemiško paaiškinimo senoliai pasakojo, kad pavasarį aruodai ištuštėdavo, baigdavosi visas praėjusių metų sukauptas maistas, rudens gėrybės, todėl niekas vestuvių nekeldavo, nes būtų

neturėję kaip iškelti sočios puotos ir kuo svečių pavaišinti. Natūraliai reikėdavo taupyti kiekvieną maisto gurinį, kad užtektų iki naujo derliaus. Reikia atkreipti dėmesį, kad senais laikais gegužę žmonės intensyviausiai dirbo lauko darbus, nebuvo laiko linksmybėms. Šiandien rastųsi laiko viskam, nes neturime rūpintis maistu. Tereikia poros telefono skambučių, kelių susitikimų, ir viskas paruošta (nekalbant apie labai reiklius būsimus jaunavedžius).

„Gegužę susituokusi pora bus visą gyvenimą nelaiminga“, – taip man kažkada pasakė kelios mūsiškės moterėlės. Kiek čia yra tiesos, nežinau, tačiau žvelgiant į šį mėnesį amžiną meilę prisiekusias poras atrodo, kad senas įsitikinimas nėra aktualus. Be to, sakoma, kad tai, kuo tikėsime, ir išsipildys. Jeigu galvosime apie blogį, jį ir prisitrauksime, nepriklausomai nuo palankaus arba nepalankaus laiko.

Prasidėjus vestuvių kėlimo sezonui, prisimename draugų, giminių ar savo vestuves. Mėgstame lyginti, mūsų akim žiūrint, vykusias ir nevykusias. Iš tiesų visos vestuvės yra nuostabios ir gražios, tačiau ne visos atitinka kiekvieno svečio charakterį ar nuotaiką. Tad būsimiems jauniems neverta jaudintis, ar kam nors patiks šventė, ar ne. Svarbiausia, ji turi būti tokia, apie kokią svajoja meile kvėpuojanti pora, o ne tetos ar dėdės. Kartų skoniai visada skyrėsi ir turbūt tai niekada nepasikeis.

Šių laikų vestuvės nelabai skiriasi vienos nuo kitų. Čia turima omeny tuoktuvių tradicijos elementus. Prisisiminius vestuves, kuriose aktyviai

dalyvaudavau bėgiodama nuo vieno stalo prie kito (paprastai jie man siekė iki nosies), šių dienų ir praėjusių laikų vestuvių kontrastas yra akiavaizdas. Jų lyginti tikrai nesinorėtų, kadangi įvairių laikotarpių puotos turėjo savo išskirtinį žavesį. Kalbėdamiesi su tėčiu, kuris lig šiol savo gyvenime ne tik atšoko nemažai vestuvių, bet ir jas vedė arba jose grojo, sumanėme kartu pasidalinti jo prisiminimų dalimi. Manau, verta paliesti vestuvių temą, kuri mūsų krašto puslapiuose yra tikrai išskirtinė. Ar pastebėjote, kad daug dėmesio skiriame senų laikų lauko darbų, švenčių tradicijų ir papročių užrašymams, o apie vestuves mažai pasišnekam, ne visada paprašome senelio atkurti mintyse jo meilės įprasminimo dieną. (Apie krikštynas arba laidotuves taip pat retai rašome, o tai irgi svarbūs tradicijų lydimi žmogaus gyvenimo neišvengiami etapai.) Kaip žinome, ne visiems vestuvės seniau buvo džiugi ir meile pažymėta diena. Būdavo nemažai atvejų, kai tuoktuvės vykdavo tėvų paliepimu, be jokios meilės ir artimiesnio poros susipažinimo.

Taigi palietus su tėčiu vestuvių maratono kontekstą, jis užsiminė, kad teko būti vestuvių muzikantu. Tai buvo didelė staigmena. Negalėjau patikėti, kad tik dabar išlindo dar vienas įdomus faktas apie jį. Lig šiol žinojau tik tiek, kad jis labai dažnai atlikdavo pabrolio, o vėliau ir piršlio vaidmenį. Pastarojo vaizdas įstrigo man visam gyvenimui. Tiesą pasakius, vaikystėje nepatiko man būti piršlio dukra. Negalėjau pakęsti piršlio korimo tradicijos. Man ašaros

spausdavosi, žiūr-rint, kaip tėčiui ant pilvo užmauna virvę ir permeta kitą jos galą per medžio šaką. Tada nesuvo-kiu šio papročio prasmės ir man jis tikrai nebuvo juo-kingas, kaip aplink kvatojantiems sve-čiams. Beje, vestu- vės visada vykdavo namuose, kaime, kluone, tad aplink netrūko didesnių ar mažesnių sodų.

Grįžtant prie Jonuko muzikan- to, sužinojau, kad seniau „prieš baž- nyčią“ grojantis muzikantas pi- niginę padėką už svečių linksmini- mą gaudavo ne iš jaunųjų kaip šiais laikais, o iš svečių. Į namus atkelia- vusi pora palydėti jaunosios prikimš- davo muzikantui pilnas kišenes pi- nigų. Tiesa, seniau niekas šimtinėmis nesimėtė. Tėtis sako: „Prisirinkda- vau maždaug visos

savaitės malonumams. Mesdavo vie- nas, kitas po pora grošų. Kap sakanc, kiek prisirinkai, ciek tavo.“

Seniau buvo mada dainą išpirkti prie stalo. Su armonika vaikstantis muzikantas grodavo kūrinių „Labas vakaras“. Jam talkinantis padėjėjas „aidavo su lėkštuki, ir da kokių ša- kutį pasėmis rankoj, ir barškydavo“. Prie kiekvieno vestuvių svečio prie- ję sakydavo: „Labas vakaras, kokios dainukės svėcam norėtut, o mažum- kų pagraic?“ Už atliktą kūrinių svečias ant lėkštės padėdavo pinigų jaunųjų

gyvenimo pradžiai. Kas kiek turėjo, tiek davė. „Muzikantas visų laikų vaikščojo su armoniku, graino ir dai- navo. Jai ne dainai, tai šokiu, ir tep iki ryto.“ Pasirodo, kad vestuvių sve- čiai mėgdavo pirmi užtraukti dainą ir tik vėliau muzikantas prisijungda- vo su armonika ar smuiku. „Skripku mažai kas mokėjo graic, – išpažįsta tėtis. – Labiausia acimenu Žvikelių Lukašavičių vyrus. Selvus armoniku, o jo tėvas skripku. Va jieį tai gražai pagraidavo.“ Įdomu, kad svečiai dai- nuodavo ne tik linksmas liaudies, bet

ir partizanų dainas. Sunku įsivaizduoti šiais laikais skam- bančią per vestuves liūdną miško brolių dainą, tačiau prieš keliasdešimt metų dainomis būdavo prisimenamas įvai- riopas lietuvių gyve- nimas. Svarbu buvo dainuoti ir jaunes- nius išmokinti. Tėtis sako, kad jeigu mu- zikantas kviesdavo svečius šokti, tuomet visi „pakrikdavo no stalų ir aidavo šokc. Sėdzincų nelikdavo. Kokias tris valandas trukdavo šokiai po pirmo valgio, o per- tų čėsų gospadinės tvarkė stalus, keitė lėkštes“. Klausyda- masi buvau nustebu- si, kad tada nereikėjo šimtą kartų raginti svečių šokti. O an- trąją vestuvių dieną muzikantas grodavo „Labų rytų“ ir to- kiu būdu žadindavo svečius. Muzikantas beveik pats nemie- gojęs neleisdavo ir svečiams ilgai snaus- ti. Jeigu vestuvės

vykdavo kažkelintame kaime, tuo- met pačiam tekdavo nakvoti jaunųjų namuose.

Tai tik maža dalis vestuvių pa- veikslo, o kur jaunosios bato vogi- mas, piršlio korimas, vadinamųjų *bromų* rengimas, jaunųjų stalo už- ėmimas... Yra dar ko pasakoti ir išklaustyti. Ta proga verta visiems suklusti ir prisiminti mūsų krašto vestuvių tradicijas. Gal ne vienam pavyks išgvildinti pačius netikėčiau- sius papročių elementus.

XVI „Dainorėlio“ konkursas

ASTA PEČIULIENĖ

2018 m. gegužės 27 d. Punsko lietuvių kultūros namai suskambo nuo vaikų klegesio. Čia jau šešioliktą kartą vyko vaikų solistų ir duetų lietuviškų dainų konkursas „Dainorėlis“. Renginyje tradiciškai dalyvavo vaikai, besimokantys Punsko ir Vidugirių mokyklose, savo vokalius gebėjimus lavinantys Punsko lietuvių kultūros namuose arba dainuojantys laisvalaikio namie.

Šiais metais konkursui pradžioje buvo ruošiami 20 dainelių, bet galiausiai atlikta tik 18. Dainuojantys vaikai, mokytojai, vadovai, globėjai ir tėveliai žino, jog dalyvavimas

konkurse reikalauja daug pastangų. Visų pirma reikia pasirinkti amžių atitinkančią dainelę, ją gerai išmokyti ir drąsiai atlikti prieš susirinkusią publiką ir vertinimo komisiją. Kartais nutinka taip, kad dalyviai neįvertina savo jėgų ir finišo tiesiojoje jiems tenka iškristi. Šių metų konkursas organizatoriams parodė dar vieną dalyką. Ateinančiais metais skelbsime konkursą jau kovo mėnesį, kad vaikai repertuarą pasirinktų kiek anksčiau, ir nepaisant, kiek bus atlikėjų, gegužės pradžioje visiems organizuosime perklausą. Tokiu būdu dalyviai galbūt įgaus daugiau patirties ir drąsos dainuojant konkurso dieną, tvirčiau jausis atlikdami pasirinktą dainelę.

2018 m. konkurse dalyvavo 20 vaikų ir jaunuolių, kurie dainavo solo arba duetu. Vertinimo komisijoje šiais metais dirbo Kęstutis Nevulis – Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro solistas, Darius Zimnickas – žinomas Lenkijos chorvedys, kelių Varšuvos chorų vadovas, Varšuvos muzikos akademijos dėstytojas, habilituotas meno daktaras, Dainius Paviolis – Kauno Aleksandro Kačanausko muzikos mokyklos estradinio dainavimo skyriaus mokytojas ir Punsko Kovo 11-osios licėjaus choro „Pašešupiai“ vadovas. Komisijos nariai vienareikšmiai pripažino, jog rimčiausiai konkursui buvo pasiruošę patys jauniausi

atlikėjai – darželinio amžiaus vaikučiai. Pirmąją vietą šioje amžiaus kategorijoje laimėjo 7-metė Greta Nevulytė – Punsko LKN vaikų ansamblio „Balsynėlis“ solistė, vad. E. Pocienės mokinė, kuri padainavo Ingos Šeduikienės dainą „Jei širdelėj liūdesys“. Antroji vieta atiteko 5-metei Simonai Ivoškaitei, atlikusiai lietuvių liaudies dainą „Plaukė žąselė“. Simoną konkursui ruošė ir scenoje jai akompanavo mama Rūta. Trečiąją vietą laimėjo duetas – Greta Nevulytė ir Matas Kupčinskas, padainavę I. Šeduikienės dainelę „Kam ko reikia?“. Abu vaikai taip pat lanko „Balsynėlių“, todėl juos konkursui paruošė vad. Egidija Pocienė.

Antrojoje amžiaus grupėje I–III klasių mokinukų atliktos keturios dainelės, iš kurių trys įvertintos prizais. Pirmąją vietą laimėjo dar viena „Balsynėlio“ dainininkė Augustė Zdanytė, padainavusi I. Šeduikienės dainelę „Voro puota“ (vad. E. Pocienė). Antroji vieta skirta duetui iš Vidugirių mokyklos: III kl. mokinėi Ritai Pečiulytei ir II kl. mokiniui Jonui Kalinauskui. Vaikai atliko dainą „Mamytės akys“ (muz. Astos Niauronienės, žodž. Jono Drazdausko). Trečioji vieta atiteko Mantui Radzevičiui iš Vidugirių mokyklos, kuris mokytojai pritariant kanklėmis atliko lietuvių liaudies dainą „Turiu gražią kumelaitę“. Dainininkus iš Vidugirių konkursui paruošė mokyt. Irena Kalinauskienė.

IV–VI klasių grupėje sudainuotos šešios dainelės. Be konkurencijos čia pirmąją vietą laimėjo darniai skambėjęs Punsko mokyklos šeštokų duetas – Gintarė Vektoriūtė ir Rimas

Greta Nevulytė

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Augustė Zdanytė

Rėkus padainavo dainą „Rudens naktis sustojo“ (muz. Rimos Girskytės-Berlovienės, žodž. Janinos Degutytės). Antrąją vietą laimėjo IV kl. mokinė Erika Stankevičiūtė iš Punsko mokyklos, atlikusi dainą „Tuk tuk, širdelė“ (muz. ir žodž. Lauros Remeikienės), o trečioji vieta skirta lygiagrečiai dviem atlikėjoms – Punsko mokyklos šeštokei Karolinai Liuteckaitei, padainavusiai dainelę „Laisvė“ (muz. Eurikos Masytės, Rimo Petrausko, žodž. Justino Marcinkevičiaus) bei Idai Bobinaitei, atlikusiai dainą „Paukščiai“ (muz. Kosto Smorigino, lietuviško teksto autorius Aleksys Churginas). Visus šiuos laureatus konkursui parengė mokyt. I. Kalinauskienė.

Ši grupė ypatinga buvo dar tuo, kad

solistė Gintarė Vektoritūtė už dainą „Ar tu jauti?“ (žodž. Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės, muz. Arnoldo Vaznelio) laimėjo konkurso Grand Prix ir dovanų gavo planšetę.

Gimnazistų grupėje atliktos trys dainos ir visos jos gerai įvertintos. Pirmąją vietą laimėjo antrokė Greta Bobinaitė, padainavusi Eglės Sirvydytės dainą „Mano namai“. Mergina pati sau akompanavo ir konkursui ruošėsi savarankiškai. Antrąją vietą skirta taip pat antrokui Edvinui Pajaujui, kuris padainavo tremtinių dainą

tikrai vertingomis dovanomis, visi konkurso dalyviai gavo saldžių dovanų, o visi mažyliai dar papildomai rinkinėlius nešė į mokyklą – spalvotus pieštukus ir gertuvėles.

Konkurso vedėjai buvo du mažyliai, patyrę skaitovai – Inesa Nevulytė ir Eimantas Uzdila, kurie labai raiškiai stengėsi pristatyti dalyvius bei jų atliekamus kūrinius.

Pakalbinau vieną daugiausia „Dainorėlio“ komisijoje bedirbusių narių – Kęstutį Nevulį. Paprašiau paaiškinti būsimiems „Dainorėlio“ dalyviams, kokį repertuarą rinktis, prie kokio akompanimento jį atlikti, į ką vertinimo komisija kreipia daugiausia dėmesio, vertindama atlikėjus, ko reikėtų vengti, o ką paryškinti išėjus į sceną. Štai ką jis kalbėjo: „Komisija visada stengiasi objektyviai vertinti kiekvieno dalyvio pasirodymą konkurse. Kaip ir ankstesniais metais, vertinimo balai skiriami pagal du pagrindinius kriterijus:

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Greta Bobinaitė

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Gintarė Vektoriuotė ir Rimas Rėkus

1. Muzikinis atlikimas (paties kūrinio pasirinkimas, atlikimo technika, intonavimas, teksto mokėjimas).

2. Sceninis įvaizdis (judesys, choreografija, apranga, įtaiga atliekant kūrinį).

Kadangi tai yra dainų konkursas, už muzikinį dainos atlikimą skiriamų balų diapazonas didesnis, nes tai svarbesnis kriterijus.

Norint dalyvauti konkurse pirmiausia reikia objektyviai įvertinti savo galimybes ir pasirinkti tinkamą sau pagal amžių, techniką bei sudėtingumą dainą. Visada raginčiau vaiką ne tik pasikliauti savo norais ar muzikiniu skoniu, bet ir papildomai pasitarti su muzikos mokytoju ar muzikos vadovu. Ne visada vieno žmogaus patarimas bus tikslus, todėl siūlau būsimiems dainininkams

klausti patarimų ne vieno, o kelių žmonių, ypač tų, kurie turi sceninę patirtį ar patys yra kada nors dainavę choruose, ansambliuose ar solo.

Šiais metais maloniai nustebino jauniausioji, t. y. darželinukų, grupė, kuri buvo bene geriausiai pasiruošusi ir pagal visus minėtus kriterijus, komisijos manymu, buvo, ko gero, sunkiausia įvertinti.

Taip pat malonus siurprizas komisijai buvo Greta Bobinaitė, kuri pati sau akompanuodama atliko tikrai gan sudėtingą techniškai dainą, ir ją atliko labai gerai. Tokie ma-

lonūs netikėtumai tikrai prideda balų bei pamalonina komisijos ausis.

Bet kokių atveju, net jau parinkus ar paruošus kūrinį arba dainą,

patartina visą laiką konsultuotis dėl atlikimo su profesionalais.

Nors puikiai suprantu, kad technikos amžius daro savo ir lengviau yra dainuoti skambant fonogramai, tačiau visada raginu dainininkus stengtis kiek įmanoma daugiau ir dažniau dainuoti akompanuojant „gyvais“ instrumentais: fortepijonu, akordeonu, kanklėmis, gitara ir kt., ir tai daryti ne tik konkursų ar koncertų metu, bet ir namuose, mokykloje, darželyje, šeimos šventėse ar susibūrimuose, ar tiesiog su draugais kur nors gamtoje. Juk daina ir muzikavimas tai ne tik smagus laiko praleidimas, bet ir didelė dalis mūsų lietuvių kultūros, mūsų tautinės savimonės, praturtina mūsų sielas, gerina savijautą, sveikatą, tobulina mus pačius kaip asmenybes. Todėl stenkimės šį supratimą ne tik įgyvendinti, bet ir „užkrėsti“ juo kitus.“

Renginio rėmėja – Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija. Nuoširdžiai dėkojame, kad gavę pakankamą finansinę paramą vaikams galėjome suteikti šitiek džiaugsmo, suorganizuoti tikrą šventę.

Rezultatų paskelbimas

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

„Puniukai“ savo tėvelius sveikino šokiais ir dainomis

ASTA PEČIULIENĖ

Gegužės 27 d., savaitė anksčiau negu tradiciškai, Vaikų liaudies meno studija „Puniukai“ sveikino savo Tėvelius jų šventės proga. Tėvelio diena yra švenčiama pirmąjį birželio sekmadienį, tačiau taip susiklostė, kad mes šią šventę surengėme paskutinį gegužės sekmadienį.

„Puniukai“ šiais metais švenčia savo mažąjį 15 metų jubiliejų. Per visą šį laikotarpį ansamblyje dalyvavo per 200 vaikučių ir jaunimo. Studiją sudarydavo kelios šokių grupės, vadovaujamos Astos Pečiulienės, bei vaikų kapela, kuriai iki š. m. vasario vadovavo Jonas Zakaravičius. Šiemet studijoje dirbo keturios šokėjų grupės (56 darželinukai ir mokiniai) bei jaunuolių kapela (8 muzikantai). Nuo kovo kapelai vadovauja

naujas vadovas iš Patašinės (šalia Marijampolės) – Antanas Maziliauskas.

„Dainorėlio“ konkurso pertraukoje, išleidus pasitarimui vertinimo komisijos narius, scena nušvinta vaikų klegesiu ir čiauskėjimu. Visi – nuo mažiausio iki didžiausio – skuba sveikinti savo Tėčius. Ir šiais metais sveikinome juos šokiais, dainomis, instrumentine

„Mikitą“ atlieka berniukų grupė

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Vyriausiosios grupės „Ažuolyno polka“

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

muzika, eilėraštauks bei gražiausiais pievų žiedais. Neužmiršome Anapilin iškeliavusio mūsų vadovo Jono Zakaravičiaus, kurį pagerbėme tyloje ir skyrėme paskutinį jo išmokytą kūrinių „Linelis“. Po koncerto gerb. Tėveliai Staskevičiai su kapelos dalyvių atstovais nuvežė gėlių ir žvakelę ant vadovo kapo... Ačiū mieliems Tėvams, kad šitokių vertybių moko jaunąją kartą.

Patys žaviausi visuomet būna mažyliai. Jie dar ne labai supranta, ko eina į sceną. Dažniausiai skuba

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Finalinis šokis „Tu Lietuva, tu mana“

iš šios vietos pamoti rankyte žiūrų salėje vos įžiūrimiems tėveliams ar broliams, sesutėms. Tai būna pats didžiausias vaikų pasididžiavimas, kad salėje yra kas nors iš artimųjų ir žvelgia į juos, pasipuošusius tautiniais drabužėliais. Mažyliai, darželinukai, šiais metais atliko šokį „Katinas ir pelė“ (choreogr. A. Gružienės). Kiek d i d e s n i

sididžiavimas. 10 metų „Puniukų“ gretose šoko: Bernadeta Nevulytė, Matas Nevulis, Edvinas Pajaujis,

išmoko šokį „Tili, tili dūda“ (choreogr. L. Kisielienės), berniukų grupė pašoko gan sudėtingą šokį „Mikita“ su lazdomis (choreogr. J. Lingio). Na, o pats didžiausias krūvis teko vyriausiems šokėjams. Jie išmoko tris šokius: „Ažuolyno polką“ (choreogr. L. Kisielienės), „Jaunuolių šokį“ (A. Astiko) ir „Pavasarių“ (E. Morkūnienės).

Noriu pasidžiaugti vyriausiais vaikais – mat jie „Puniukuose“ pirmieji atšoko visą dešimtį metų. Kai baigė šeštą klasę, maniau – paleisiu, juk išaugę visi. Bet jie vis dar norėjo šokti, ir taip kartu „atbridom“ iki gimnazijos pabaigos. Dabar visi kartu priėjome išvadą, kad jie jau nebe „Puniukai“... Ši grupė – tai mano džiaugsmas ir pasididžiavimas.

Vyriausiosios grupės palydėtuvės

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Adrianas Pykys, Albertas Puzauskas, Aleksandra Staskevičiūtė ir Loreta Uzdilaitė; 9-erius metus: Robertas Makauskas, Klaudija Matulevičiūtė, Deivydas Senda ir Povilas Senda; 8-erius metus Dovilė Zimnickaitė, 6-erius Erika Žukauskaitė, 5-erius Martina Muliarčikaitė ir Gintarė Vektoritūtė, 3-ėjus Ernestas Aleksa. Visiems Jums, brangus jaunime, nuoširdžiai dėkoju už Jūsų indėlį į mūsų mažosios giminės kultūrinę veiklą. Jūs buvote ir, tikiu, būsite mūsų krašto ateitis ir puošmena. Taip pat nuoširdžiai dėkoju ir visiems tėveliams, seneliams, kurie vaikus atlydėdavo į repeticijas, koncertus.

Na o kokia Tėvelių diena be duoklės šimtametei Lietuvai... Taigi šventės finale visos grupės kartu atliko choreografinę kompoziciją pagal dainą „Tu Lietuva, tu mana“, atliekamą V. Povilionienės ir LDK Gedimino štabo bataliono garbės sargybos orkestro.

Vaikų liaudies meno studijos „Puniukai“ bei visų kitų Punsko lietuvių kultūros namų ansamblių veiklą remia Lenkijos vidaus reikalų ir administracijos ministerija.

Išvyka į Ribnyką

Ainos Dzimidės nuotr.

Ainos Dzimidės nuotr.

Ainos Dzimidės nuotr.

„ŽIBURIO“ INF.

Gegužės 16–21 dienomis Seinų „Žiburio“ mokyklos IV–VII klasių mokiniai, šokių būrelio dalyviai, buvome išvykę į Ribnyką. Dalyvavome Tarptautiniame šokių festivalyje „Przygoda i przyjaciele“.

Pirmąją renginio dieną „Žiburio“ moksleiviai pasirodėme net tris kartus. Pradžioje šokome Chvalovicų pagrindinėje mokykloje jaunesniems ir vyresniems mokiniams bei mokėme juos lietuvių liaudies šokių. Po to pasirodėme miesto prezidentui ir dalyvavome Ribnyko kultūros namų paruoštame koncerte, kur stebėjome ir kitų šalių pasirodymus.

Kitą dieną lankėme parką „Zagroda Żubrów“. Matėme stumbrus, stirnas, povus, briedžius ir daug kitų gyvūnų. Vėliau užsukome į puošnų dvarą. O trečiąją dieną nuvykome į Opolę. Ten lankėme didelę pilį, paskui dalyvavome koncertuose. Dienos pabaigoje vyko dailės užsiėmimai Ribnyko kultūros namuose.

Paskutinę dieną lankėme su globėjais miestą. Vakare paprasmogavome ir atsisveikinę su draugais iš kitų grupių išvykome. Sugrįžome namo pilni įspūdžių, naujų patirčių ir susiradę daug naujų draugų.

Visus metus lankome repeticijas, todėl puiku, kai atsiranda galimybė kur nors išvykti pasirodyti, pamatyti naujas vietas, susitikti įdomių žmonių.

Tarptautinis poezijos festivalis-konkursas „Moksleivių kūryba Tėvynei #100“

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

Pavasaris mokyklose – išvykų ir konkursų metas. Pavasaris neat-siejamas ir nuo poezijos. Mūsų krašte vyksta Poezijos pavasario vakarai, bet retas žino, kad visai netoliese, Marijampolės savivaldybėje, gegužės 23 d. surengtas „Poezijos pavasarėlis 2018“, skirtas vaikų kūrybai. Anksčiau buvo paskelbtas eilėraščių konkursas, o paskui jam kūrinius pateikę moksleiviai su savo mokytojais buvo kviečiami į „Poezijos pavasario 2018“ renginį A. Matučio gimtinėje, Zomčinės kaime, Igliaukos seniūnijoje. Konkursą organizavo Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, XXVII knygos mėgėjų draugija, Lietuvos universitetų moterų asociacija.

Baigiamasis konkurso renginys vyko pasakiškoje aplinkoje, Anzelmo Matučio gimtinėje. Jaunuosius kūrėjus pasveikino rašytojas Laimonas Inis. Pabrėžė, kad gerai yra parašyti, bet dar geriau, kai sukurtą eilėrašį kas paskaito, įvertina. Juk eilėraštis gyvuoja skaitomas. Festivalyje savo eilėraščius skaitė ne tik konkurso laureatai, bet ir svečiai. Galėjome pamatyti ir išgirsti savo eiles skaitančias poetes Zitą Gaižauskaitę, Zenę Sadauskaitę ir Juliją Augustauskienę. Tai buvo nuostabi proga pabūti ir pabendrauti su vaikams skirtos kūrybos autoriais.

Vidugirių III–VII klasių moksleiviai noriai kūrė eilėraštukus ir 15 kūrinių pateikėme konkursui. Savo eilėraščius atsiuntė moksleiviai ne tik iš Lietuvos, bet ir Karaliaučiaus bei Lenkijos lietuviškų mokyklų. Juos vertino komisija, kurios vyriausiasis redaktorius buvo rašytojas ir poetas Robertas Keturakis. Iš mūsų mokyklos mokinių paskatinamieji įvertinimai skirti Daivai

Marteckai-
tei (IV kl.),
Sandrai
Pakuckai-
tei (IV kl.),
Lidijai Ra-
dzevičiūtei
(VI kl.) ir
Viktorijai
Čerlionytei
(VII kl.).
I–IV klasių
amžius grupės II
laureate
tapo ke-
tvirtokė Justina Rėkutė, o V–IX klasių
amžiaus grupės II laureatu – penktokas
Viktoras Jankauskas. Visų konkurso
dalyvių eilėraščiai išspausdinti dailiai
išleistoje knygelėje, kurią kiekvienas
moksleivis gavo dovanų.

Po meno programos visi šventės
dalyviai šnekučiavosi prie sūduvių
vaišių, galėjo pagroti lauko muziki-
niais instrumentais ir lankyti sodybą.
Sodybos šeimininkas vaišino pačio
keptu naminiu pyragu ir skania žo-
lelių arbata. Vėliau ponas Algimantas
Lankauskas mus mielai pavedžiojo
po skulptūrų parką ir Anzelmo Ma-
tučio muziejų, įdomiai papasakojo
apie poeto gyvenimą ir išmokė eilė-
raštuką apie kiškį.

Taigi Vidugirių moksleiviai savo
pavasari papuošė gražiomis eilėmis,
nepakartojamais įspūdziais ir džiū-
giomis akimirkomis Zomčinėje.

I–IV klasių amžiaus grupės II lau-
reatė Justina Rėkutė

Mano tėvynė

*Mano tėvynė, kur lygūs laukai,
Mano tėvynė, kur žali miškai.*

*Mano tėvynė, kur gimtieji namai,
Kur mano mylimi tėvai.*

*Čia gražiausia kalba,
Čia skambiausia daina.*

*Čia mano gimtinė –
Brangiausia šalis Lietuva.*

*Lietuva – mano mylima,
Lietuva – tai rankų šiluma.*

V–IX klasių amžiaus grupės II lau-
reatas Viktoras Jankauskas

Už ką myliu Tėvynę?

Už ką myliu Tave, Tėvyne?

Už karžygių drąsumą,

Už laimėtas kovas,

Už Žalgirio šlovę.

Kuo brangi Tu man, Tėvyne?

Dainomis ilgesingomis,

Šokiais smagiausiais,

Vakarais sektomis pasakomis.

Kuo graži Tu man, Tėvyne?

Plevėsuojančia trispalve,

Pienių ir jurginų žiedais,

Tvirčiausiais ažuolais.

Už ką dėkingas Tau, Tėvyne?

Už gimtąją kalbą,

Už istoriją didingą,

Už Laisvę.

Konkursų laimėtojų išvyka

„AUŠROS“ INF.

Gegužės 29 d. Seinų „Žiburio“, Punsko ir Vidugirių pagrindinių mokyklų vyresniųjų klasių mokiniai ir gimnazistai išvažiavo į ekskursiją po Vilnių ir Trakus. Ši ekskursija ypatinga, nes vyko tik tie, kurie laimėjo I, II ar III vietą LLD organizuojamuose dailiojo žodžio (tik nuo V kl.), lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir Lietuvos geografijos konkursuose. Visų dalyvių nuotaika buvo pakili, o oras išvykai tikrai puikus.

Moksleiviai pirmiausia lankė Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo baziliką. Vėliau nuėjome

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Trakų Švč. Mergelės Marijos Apsilankymo bazilikoje

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Lankome Trakus

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Vilnos vėlimo pamokėle

pasivaikščioti po Trakų miestą, buvome senosios pilies kieme, žingsniavome ežerų pakrantėmis ir tiltais, grožėjomės gamta ir senaisiais architektūros paminklais. Suvalgę skanius pietus dalyvavome įdomiose pamokėlėse, kurios vyko senųjų amatų dirbtuvėse. Ekskursijos dalyviai buvo padalinti į dvi grupes. Viena iš jų gamino kvapnų muilą, o kita – papuošalus ir žaisliukus iš vilnos. Buvo labai įdomu žiūrėti, kaip mūsų rankos kuria tokius stebuklus.

Po to buvo suplanuotas plaukiojimas laivu po Galvės ežerą. Laukdami laivo dar aplankėme Trakų pilį, kurioje klausėmės pasakojimų apie Lietuvos valdovus. O plaukti laivu buvo labai malonu, nes galėjome stebėti gražius vaizdus ir gaivintis ežero vėsa.

Paviešėję Trakuose nuvykome į Lietuvos sostinę Vilnių. Pirmiausia lankėme senamiestį, o paskui perėjome per Vilniaus universiteto kiemelius ir pakilę į Šv. Jonų bažnyčios varpinę pamatėme puikią miesto

Plaukiojimas laivu

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Vilniuje prie Signatarų namų

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Irenos Vaicekauskienės nuotr.

Ekskursijos dalyviai

panoramą. Daug įspūdzlių sukėlė Nemuziejuje rodomas filmas apie Lietuvos istoriją. Susipažinome su Vilniumi ne tik vaikštinėdami jo gatvėmis, bet ir pamatę jį pro virtualios realybės akinius. Ekskursijos pabaigoje grupė nuėjo Aušros vartų link. Pakeliui

gidė parodė mums Signatarų namus ir papasakojo apie Vasario 16-osios Akto pasirašymo aplinkybes, paskaitė žaismingą eilėraščių apie signatarus.

Išvyka buvo turininga. Jos metu moksleiviai aplankė gražius tėvynės miestus bei šio to išmoko.

Konkursų laureatų kelionę į Lietuvą rėmė Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerija. Širdingai dėkojame.

Pirmoji Šeimos šventė

„ŽIBURIO“ INF.

Su pavasariu ateina pačios gražiausios šventės: pirmąjį gegužės sekmadienį švenčiame Motinos dieną (Lenkijoje Motinos diena – gegužės 26-oji), birželio 1-oji – Vaikų gynimo diena, o pirmasis birželio sekmadienis – Tėvo diena. Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos bendruomenė visas šias šventes sujungė ir surengė vieną bendrą visiems artimiesiems. Pavadino ją Šeimos švente. Taigi pirmoji Šeimos šventė vyko šių metų gegužės 27 d. (sekmadienį) mokykloje. Vaikai atvyko su savo tėveliais ir kartu praleido visą dieną.

Irenos Gąsperavičiūtės nuotr.

Irenos Gąsperavičiūtės nuotr.

P i r m i a u s i a darželinukai ir mokiniai pasveikino savo tėvelius trumpu koncertu, įteikė jiems gėlių. Seinų „Lietuvių namų“ direktorė Onutė Nevulienė pasveikino tas šeimas, kurioms šių metų vasarį (Lietuvos šimtmečio mėnesį) gimė kūdikiai, įteikdama atminimo knygas „Mano dainelės“ su lietuviškomis lopšinėmis ir įrašų: „2018 m. minime Lietuvai

ir lietuviams svarbią sukaktį – Valsybės atkūrimo 100-metį. Ta proga Vysk. A. Baranausko fondas „Lietuvių namai“ Seinuose skelbė akciją „Šimtmečio kūdikiai“. Visiems š. m. vasario mėnesį gimusiems Lenkijos lietuviams dovanojame šią knygele, o tėveliams linkime stiprybės auklėjant naują lietuvių kartą.

Šiais išskirtiniais mūsų Tėvynei metais gimstantys vaikai – tai didžiausia dovana ir mūsų bendruomenės ilgaamžiškumo palinkėjimas lietuvių tautai.

Brangūs Tėveliai – Jūs esate ta svarbioji grandis, jungianti praeities patirtį ir dabarties išmintį bei perduosianti ją ateities kartoms. Linkime Jums stiprybės ir ryžto auklėjant dorus, ištikimus mūsų kraštui lietuvius. Semkimės stiprybės iš garbingos praeities ir drauge

ugdykime vaikų tautiškumą bei pagarbą Tėvynei.“

Kaip moto „Lietuvių namų“ direktorė parinko citatą iš Lietuvių Chartos: „Šeima yra tautos gyvybė.“

Po šių šventinių akimirų prasidėjo estafetė, kurią paruošė ir vedė mokytojas Juozas Liaukevičius. Estafetėje dalyvavo vaikas su kuriuo nors tėveliu, o užduotys buvo parngtos taip, kad tėvai, norėdami laimėti, turėjo bendradarbiauti su savo vaikais. Pavyzdžiui, vaikas nešė kamuoliuką ant badmintono raketės, o tėvelis turėjo pagauti nukritusį kamuoliuką ir jį padėti atgal; reikėjo bėgti, įmesti kamuolį į krepšį ir pan.

Po šios rungties, aišku, vyko apdovanojimas. Dalyvavusios komandos gavo „tikrus“ aukso, sidabro, vario ar dar kito metalo (laimėjusieji ketvirtąją vietą) medalius. Svarbiausia, laimingi buvo ne tik nugalėtojai, bet

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

visi dalyviai.

Mokytojai Teresė Gausienė ir Juozas Pileckas buvo paruošę kitokio pobūdžio užduotis. Čia rungėsi visos šeimos. Užduotys buvo susijusios su šeimos buvimu. Pavyzdžiui, reikėjo nulupti obuolį. Kieno lupena bus ilgiausia – tas laimi.

Iš sporto salės visi patraukė į mokyklos vidinį kiemą, kur

tėveliai kepė dešreles, vaikus vaišino ledais, o vyresnieji mokiniai paruošė pramogas jaunesniesiems. Rodė cheminius bandymus ir darė didžiulius muilo burbulus, surengė loteriją, dažė veidus. Puiki pramoga visiems buvo gaisrininkų automobiliai, ant kurių galima buvo laiptoti, atsisėsti vairuotojo vietoje, o vėliau net keltuvu pasikelti aukštyn.

Švente džiaugėsi tiek mažyliai, tiek paaugliai, tiek jų tėveliai. Tikėtina, kad ir ateinančiais mokslo metais mokykla surengs tokį savo bendruomenės pasibuvimą, o ateity šventė taps tradicine.

Kuba ir turistai

VYTAUTAS PEČIULIS

Prieš daugelį metų, kai žiemą prasidėjo turistų iš Kanados antplūdis į Kubą, buvo labai patrauklios kainos. Atostogavusieji palankiai pasisakydavo apie tenykštes sąlygas ir kainas. Krištiškai žiūrėjau į tuos, kurie ten lankydavosi, nes jaučiau, kad taip palaikoma socialistinė santvarka. Prieš daugiau kaip dvylika metų prikaltinti artimų draugų su žmona nusprendėm palaikyti jiems kompaniją ir žiemą nuvykti ten, kur šilta.

Pamačius sąlygas, kuriomis kubiečiai gyveno, galima buvo jas lyginti su tomis, kuriomis sovietmečiu gyveno Lietuvos žmonės. Kubos gyventojai, valdžios kontroliuojami, turėjo tik gerai pasisakyti apie laisvę ir gyvenimo sąlygas. Skleista propaganda plakatuose ir užrašuose ant pastatų, o ypač plačiai tai buvo daroma oro uostuose. Visur garbinti revoliucijos sumanytojai ir nepakeičiama vienos socialistinės partijos valdžia.

Susitikus su eiliniaisiais kubiečiais, privačiuose pokalbiuose atsiskleisdavo tikras jų gyvenimo priespaudoje vaizdas. Jie nusiskųsdavo, kad socialistinėje santvarkoje varžoma laisvė ir sunku gyventi, kai valdžia viską kontroliuoja. Žmonės buvo labai draugiški ir esant progai išliedavo savo nuoskaudas.

Kuboje dirbantieji kurortuose yra paruošiami patarnauti atvykstančių turistų kalbomis. Plačiausiai vartojama anglų kalba, nes 95 % turistų yra iš Kanados. Kadangi Jungtinės Amerikos Valstijos tęsia blokadą, Amerikos piliečiams draudžiama į šią šalį vykti. Labai retai sutinkama amerikiečių, kurie aplenkdami įstatymus į Kubą atvyksta per Kanadą arba Meksiką. Iš Amerikos gali vykti tik kubiečių

kilmės piliečiai su vizomis, kurios išduodamos Kuboje. Nepageidaujami, pakliuvę į Kubos saugumo pinkles ten nesilanko, nes būtų areštuoti už santvarkos išdavystę.

Gyvenimo sąlygos pasidarė labai sunkios, kai žlugo Sovietų Sąjunga ir išsikraustė rusai, kurie ekonomiškai rėmė santvarką ir nupirkdavo visą iš cukrinių nendrių pagamintą cukrų. Šiais laikais cukraus pramonė labai sumažėjus, gaunamos mažos pajamos.

Į turizmo pramonę yra investavusi ne viena Europos valstybė. Jos pastatė daug kurortų. Turizmą daugiausia palaiko ir tuo pasinaudoja žmonės iš Kanados, kur žiema yra sunki. Pasitaiko turistų iš Europos šiaurės kraštų, bet labai nedaug. Per daugelį metų teko būti ne viename kurorte, į kuriuos nuvežama iš oro uostų. Teko būti keturiuose skirtinguose oro uostuose, į kuriuos atskrenda lėktuvai iš Toronto ir Monrealio. Keleiviai, gyvenantys kituose Kanados miestuose, turi atvykti į minėtus miestus ir prisijungti prie skrendančiųjų. Kurortai yra išdėstyti Atlanto šiaurės pakraščiuose ir Karibų jūros pietų pakraštyje. Iš oro uostų nuo valandos iki kelių valandų autobusais vežama iki kurorto.

Į bet kurį kurortą vykstant matyti skurdi aplinka. Daugiausia kalnuoti plotai ir platumos, apaugusios įvairiaisiais krūmais, iš kurių išlindusios visokio aukščio palmės. Atviresniuose žemės plotuose ganosi bandos arklių, karvių, avių ir ožkų. Dirbamos žemės labai retai pasitaiko. Aplink namelius matosi vištų ir kitokių paukščių. Nameliai labai skurdžiai atrodo, langai daugiausia be stiklų, padaryti iš vartomų lentelių, kuriomis uždaromi. Stogai daugiausia iš palmių šakų.

Prie pastatų matosi bananų, papajų, avokadų ir kitų vaismedžių.

Keliuose pilna arkliais traukiamų vežimų, johančiųjų ant arklių ir pėsčiomis einančiųjų. Teko sutikti ir jaučių traukiamų vežimų bei matyti jaučiais dirbant laukuose. Didesniuose plotuose dirbama traktoriais. Netinkamos žemės plotuose didelės bandos karvių ir jaučių, kuriuos prižiūri jojantieji ant arklių, panašiai kaip amerikiečių kaubojai. Pakelėse ganomi galvijai eina per kelią, kuomet tik nori. Retai važiuojantys autobusai sustoja ir palaukia, kol gyvuliai praeis. Keliai ne per geriausi, asfaltuoti dar esant rusams. Daugelį metų netaisyti, tad juose daug duobių.

Kuboje viskas valdiška, o žmonės dirba už labai nedidelį atlyginimą. Prekių kainos labai didelės. Kad pragyventų, visi kaip nors „kombinuoja“. Tai primena sovietmetį Lietuvoje ir Lenkijoje, kai dauguma „kombinuodavo“ ir gyveno be rūpesčių, bet ir be laisvės. Tokioje santvarkoje vyksta slapta apyvarta, siūlomi cigarai už mažiau nei pusę kainos ir dar kitokių prekių. Išvežti cigarus galima tik su parduotuvės kvitu, kitaip jei patikrina ir randa juos – konfiskuoja.

Vienas kurortas įrengtas buvusioje rusų kariuomenės bazėje. Pastatai sovietinio stiliaus iš betono padarytomis sienomis. Pajūryje matyti apleisti ir baigiantys sugriūti šulinio žiedų pavidalo bunkeriai, kuriuose pripilta smėlio, su likusiomis stebėjimo angomis virš žemės paviršiaus, kur buvo kulkosvaidžiai arba kitokie ginklai. Tokie bunkeriai prie jūros yra maždaug kas šimtas metrų. Kurortas įrengtas kariuomenės štabo pastatuose, o toliau krūmynuose matyti

apleistos ir baigiančios sugriūti buvusios kareivinės.

Aplinka kurortuose patraukliai sutvarkyta ir švari. Ankstų rytą, kai visi miega, darbininkai sugrėbia nukritusius lapus ir visa kita, kas teršia aplinką. Medeliai ir gyvatvorės dažnai karpomi, taigi patraukliai atrodo. Palyginti su tuo, kas yra už kurortų ribų – kaip diena ir naktis.

Praeitų metų vasarą daug žalos padarė net du uraganai. Kurorte viskas atstatyta, kas buvo apgadinta, tik likę kelmai išverstų medžių. Iš jų auga atžalos. Už kurorto matyti daug apgadintų namų. Kadangi sienų dauguma iš betono, tai dengiami stogai. Kaip pasakojo taksistas, pastatai yra valdiški, tai juos taiso valdiškos firmos. Taigi darbas ilgai truks, nes valdiškai visi lėtai dirba.

Didesnėse vietovėse yra bažnyčios, kur teko sėkmadieniais lankytis. Miestelis Neovitas 70 kilometrų nuo Santa Lucia kurorto turi vieną katalikų bažnyčią. Ankstesniais metais ten buvo jaunas kunigas, kuris kalbėjo angliškai. Mus su juo supažindino ten gyvenantis anglų kalbos mokytojas. Kunigas per pamokslą mus pasveikino angliškai ir pristatė pamaldų dalyviams. Visi labai plojo, kai mes keturiose atsistojom. Šiais metais nuvykus buvo kitas, vyresnis

kunigas, kuris angliškai nemoka, bet jam į pagalbą atėjęs minėtas mokytojas mus pristatė.

Ankstesniais metais buvom nuvykę į Camaguey miestą (už 110 kilometrų), provincijos sostinę, kur yra keturios katalikų šventovės. Buvome didžiausioje, turbūt katedroje. Visose bažnyčiose, kur teko būt, nėra vargonų, tik grojama gitaromis, klavišiniai ir kitais instrumentais. Muzikantai pradeda giesmes, o gieda visi mišių dalyviai. Labai iškilminga, kai bažnyčia pilna garsaus giedojimo.

Mūsų grupėje jau ketveri metai esame aš, žmona Irena, Janina Gurlkienė ir Liudmila Sukauskienė. Per dvi savaites palengva priprantame prie saulės, gaivinančio sūraus vandens ir viso kito. Po pusryčių, kol ne taip karšta – pasivaikščiojimas prie vandens ir maudymasis. Po pietų, kai labai karšta, laisvalaikis praleidžiamas, kaip kas nori. Po vakarienės ketui valandų, kaip sako Sukauskienė, „einam į darbą“. Taip ji pavadinusi domino žaidimą, kurį žaisti išmokė kubiečiai. Įdomu leisti laiką dėstant ir renkant kaladėles su atitinkamais skaičiais. Kadangi Kuboje domino – antroje vietoje po beisbolo, yra daug žaidimo būdų. Mums užteko vieno. Kiekvieną vakarą žaisdavom po keletą valandų.

Vėliau vakare, apie pusę dešimtos, prasideda meno programa, kurią atlieka šokėjai, dainininkai ir vaidintojai. Kartais programoje dalyvauja atostogautojai, vyksta geriausios poros rinkimas arba geriausio atostogautojo konkursas. Laimėti galima butelį kubietiško romo arba masažą pas kurorto masažuotoją.

Maisto yra įvairaus, kiekvieną dieną patiekama ką nors kito. Kasdien pietums ir vakarienei kepamos žuvys ir mėsos kepsniai kepsninėje. Baruose galima vaišintis ištisą parą visokiais gėrimais, jei tik sveikata leidžia. Patarnautojai visi švariai apsirengę, dauguma kalba angliškai. Pranešimai ir programos – ispanų ir anglų kalbomis.

Pajūryje kiekvieną rytą matosi bangų išmesta visokiausių jūros augalų. Iki pietų žolės sugrėbiamos į eilę, kurią surenka traktoriaus tempiama mašina, panaši kaip bulvėms kasti. Surinktą jūros augmeniją išvežama priekabomis į tolesnę vietą, kur ji supūva ir tikriausiai naudojama kaip kompostas dirvai patręšti.

Matyti daug vandens sporto mėgėjų, kurie su aitvarais slidinėja ant vandens. Taip pat galima paplaukioti burlaiviais, baidarėmis ir vandens dviračiais. Galima susimokėjus plaukti žvejoti, nardyti ir dalyvauti vandens sporto pamokose bei ekskursijose – lankyti miestus. Tokioje išvykoje parodoma pirmiausia revoliucijos aikštė su muziejumi, kitur parkas socializmo garbei ir kiti „laimingo“ gyvenimo pavyzdžiai. Molio gaminių dirbtuvėje rodoma, kaip gaminamos vazos ir puodai, kaip deginama ir, svarbiausia, siūloma ką nors parduoti.

Kuba palengva keičiasi. Kai ateis į valdžią naujoji karta ir nebeliks revoliucijos likučių, gyvenimas dar labiau keisis. Prieš dešimt metų buvo matoma daug santvarką garbinančių plakatų ir užrašų ant pastatų. Dabar labai mažai matyti tokių laimingą gyvenimą skelbiančių užrašų. Tikėkim, kad Kuboje greitai nebeliks socializmo pėdsakų.

Lenkų kalbos kursai Giżycko mieste

PETRAS MEKIONIS

Šių metų gegužės 13–18 dienomis pagal 2014–2020 m. Europos Sąjungos finansinio laikotarpio Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo Interreg V-A Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo per sieną programos projektą LT-PL-2S-130 „Visuomeninės įtraukties skatinimas asmenims, patiriantiems socialinę atskirtį Alytuje ir Giżycke“ 20 Alytaus miesto senjorų mokėsi lenkų kalbos Giżycko mieste (Lenkijos Respublika).

Mokymų metu dalyviai buvo apgyvendinti nuostabiame buvusios istorinės kryžiuočių pilies St. Bruno viešbutyje, kuris yra netoli šventojo Brunono kryžiaus ir misionierių kančių vietos. Projekto dalyviai ne tik mokėsi lenkų kalbos, bet ir aktyviai dalyvavo senjorams skirtuose renginiuose kartu su Giżycko miesto senjorais.

Alytiškiams mokymus vedė nuostabus mokytojas – Lenkijos lietuvis iš Punsko Gediminas Kraužlys. Jis ne tik mokė lenkų kalbos, bet ir lietuvių, lenkų liaudies dainų, akompanuodamas akordeonu. Mūsų grupė reiškia nuoširdžią padėką šiam mokytojui ir linkime toliau puoselėti lietuviybę Punsko krašte.

Viso šito būtumėm nepatyrę be nuostabių projekto organizatorių – Alytaus suaugusiųjų ir jaunimo mokyklos direktoriaus Gintauto Draugelio bei projekto vadovės Airos Visockaitės. Jiems taip pat nuoširdžiai ačiū. Padėkos žodžius skiriame ir Giżycko III amžiaus universiteto senjorams bei projekto partneriams iš Giżycko – Socialinės integracijos ir priklausomybių prevencijos centrui, jų vadovei Evai Ostrovskai (Ewa Ostrowska), už nuostabų priėmimą ir rūpinimąsi mumis.

Graži Giżycko gamta, istorinės vietovės ir architektūriniai pastatai paskatino alytiškius ne tik intensyviau mokytis, bet ir pratęsti mokymus Alytuje. Tikimės, kad šis bendradarbiavimas tęsis, tad laukiame savo draugų – svečių iš Lenkijos Alytuje, su kuriais toliau įgyvendinsime projekto veiklas ir padėsime jiems susipažinti su mūsų miestu.

Interreg Lietuva-Polska

Europos Regioninės Plėtros Fondas

EUROPOS SĄJUNGA

*Brangieji Aldute ir Valdai Rėkai,
Šiandieną Jūsų metai sužydėjo
Spalvingais jubiliejiniiais žiedais.
Nors buvo saulės ir audrų, ir vėjo,
Daug praradimų ir vilčių kadais,
Jau ketvirtį amžiaus nuėjot kartu,
Jau ketvirtis amžiaus tarp metų greitų.
Tik vakar, atrodo, vestuvės skambėjo,
O štai Jubiliejus Sidabro atėjo.*

Mes linkim

Sėkmės ir skalsos namuose,

Gyventi sveikatoj,

Nelūžti dvasia.

Daug sukakčių dar švęst,

Ilgų ilgiausių metų

Ir laimėj bei džiaugsmo praleist.

Jubiliejaus proga Jus sveikina

*Teta Anelė su vyru, Alicija su šeima,
Danutė ir Andreas bei Petras*

*Gražiausių metų leiskit palinkėti,
Te niekadot nebus rudens,
Pavasariai tebus džiaugsmu nusėti
Ir laimė širdyje gyvens.
Giedrų dienų Jums linkime,
Daug sukakčių dar švęst,
Ilgų ilgiausių metų
Ir laimėj bei džiaugsmo gyvent.*

Sutuoktūvių jubiliejaus proga
Aldutė ir Valdą Rėkus sveikina

*Dukra Silvija su Dominyku ir
tėveliai Svetlauskai*

SUPERKAME

senus, traumotus, nesikeliančius
arklius ir galvijus.

Užtikriname savo transportą.

Tel. 00370 864103389.

Lietuvos žiniasklaida

2018 05 28–06 08

Šalies žiniasklaidoje pamažu primirštamą ir nusibostantį skandalą, kilusį po buvusio Liberalų sąjūdžio (LS) vadovo Eligijaus Masiulio paviešinto susirašinėjimo su prezidentė Dalia Grybauskaitė bei po to įvykusio slaptos Valstybės saugumo departamento (VSD) informacijos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui (NSGK) „nutekinimo“ žurnalistams, pastaruoju metu vėl „pakurstė“ Seimas, patvirtinęs NSGK tyrimo išvadas, padarytas remiantis VSD medžiaga (apie tai, kas buvo rašoma „nutekintoje“ informacijoje – praėjusioje apžvalgoje).

Manytume, kad skaitytojams įdomiau, ką šalies žiniasklaida rašė apie birželio 3 dieną Seime paminėtą Sąjūdžio (Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio) 30-metį.

Portalas „Respublika“ išspausdino pokalbį „Sąjūdžio galima ilgėtis kaip jaunystės“ su vienu iš ryškiausių 1988 m. įvykių dalyvių, Sąjūdžio įkūrėju, filosofu, rašytoju Arvydu Juozaičiu.

„– *Kokius mitus, susijusius su Sąjūdžiu, norėtumėte paneigti? Kas vyko Sąjūdžio viduje?*

– Didžiausias mitas – kad Sąjūdis nebuvo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis (LPS), o išsyk – Sąjūdis. Ne, jis gimė – ir tik todėl gimė – kaip šansas keisti TSRS ir kaip imperijos silpnumo ženklas. Išsyk rėmėsi M. Gorbačiovo politika, ja naudojosi. Kitas klausimas, kad mes nuėjome savo keliu – ir labai sparčiai.

Antras mitas: nebuvo jokios susipriešinimo „komunistai-sąjūdininkai“ ideologijos. Ypač Sąjūdžio viduje. Kova vyko tik su oficialiais valdžios organais, o tai sudėtingas „Maskva-Vilnius-vietos valdžia“ mazgas.

Trečia, nebuvo Sąjūdžio pirmojo

asmens. Diktatūros pavojus gimė 1990 m. kovą, kai labai sparčiai imtas formuoti Vytauto Landsbergio „Sąjūdžio vado“ mitas. Tikras mitas. Net žiauriai diegiamas, mistifikuojant visą judėjimą ir apmeluojant Sąjūdį. Šmeižiant pirmeivius.

Prisiminkime: Persitvarkymo Sąjūdžio steigiamajame suvažiavime pagal balsavimo rezultatus, renkant Tarybą, pirmasis buvo Romualdas Ozolas, antroji – Kazimiera Prunskienė. Jokio pirmininko suvažiavimas nerinko, pirmininko įstatai net nenumatė. Pirmininko reikmę išprovokavo netrukus atsiradęs promaskvietiškas judėjimas „Jedinstvo“, vadinasi, KGB. Bet tai – jau kitas klausimas.

Beje, reikia nepamiršti, kad, net prispirti reikmės, mes numatėme pirmininko rotaciją; kitas pirmininkas turėjo būti R. Ozolas. Deja, per Baltijos Asamblėjos Taline, TSRS liaudies deputatų suvažiavimo Maskvoje (1989 metų gegužę) rūpesčius to neįvykdėme.“

LPS iniciatyvinės grupės LPS Seimo tarybos narys profesorius Vytautas Radžvilas, kalbėdamas su žurnalistais po minėjimo Seime, akcentavo, jog atotrūkis tarp Sąjūdžio programos ir šandieninės Lietuvos tikrovės yra labai didelis. „Tačiau didžiausia bėda ne tai. Šiandien (minėjime) pasakytų kalbų pagrindinė mintis vis dėlto yra ta, kurią pačiais gūdžiausiais okupacijos metais mums primindavo Justino Marcinkevičiaus Mindaugas: valstybę reikia kurti be paliovos. Jeigu šitų darbų išsižadame, tai kaip tauta mirsime dviasiskai, o galiausiai šitą valstybę ir prarasime todėl, kad tikra valstybė tuo ir skiriasi nuo plėšikų gaujos, kad yra būtina priemonė įgyvendinti teisingumą, gėrį, grožį, meilę“, – sakė profesorius.

[...] Jo nuomone, mūsų nelaimė yra ta, kad įstoję į ES ir NATO nutarėme, kad vienintelis dalykas, ko mums dar trūksta, tai yra tik saugumas ir gerovė, apie nieką daugiau negalvojame. „Kai šiandieninis pasaulis, arba saugus uostas, į kurį manėme įplaukę, tiesiog žlunga mūsų akyse, mes esame tikrai grandiozinių ir pavojingų sukrėtimų akivaizdoje. Reikia prabusti ir sau pasakyti: mes esame tauta ir valstybė, kad ir kas mūsų lauktų, kad ir kokie iššūkiai bus, mes gyvensime Sąjūdžio dvasia ir laimingai praplauksime pro visas mūsų laukiančias audras.“

„Ko gero, didžiausiu dalyku, kuris įkvepia anų įvykių stebėtoją, galėtume laikyti pilietinę drąsą. Jos tikrai nestigo tiek Sąjūdžio lyderiams, tiek kritinei žmonių masei, kuri prisijungdavo prie Sąjūdžio organizuojamų mitingų, piketų ir parašų rinkimų akcijų. Drąsos reikėjo nemažos, nes Sovietų Sąjungos byrėjimas dvelkė utopija, krašte siautėjo saugumo (KGB) agentai, jos žemėje stovėjo okupacinė kariuomenė“, – portale 15 min.lt rašė Tomas Viluckas rašinyje „Sąjūdis, kurio drąsos netekome“. „Anuomet pasireikšti pilietiškumui buvo itin nepalankios sąlygos, bet jis tiesiog pratrūko. Jei lygintume su nūdienos Lietuvos visuomene, tai turėtume konstatuoti, kad pilietinė drąsa yra tapusi stygiumi.

[...] Tuoju po Atgimimo „atsikandus“ kalbų tautinės valstybės tema daug buvo kalbama apie pilietinės visuomenės kūrimą. Tačiau tuščiai, nes šiuo klausimu vis esame tam tikrame aklagatvyje. Šalies piliečiai ne sykį galėjo įsitikinti apie piketų, mitingų, demonstracijų neveiksmingumą. Valdžios institucijos lieka kurčios savo piliečių balsui. Pilietinės visuomenės balsą uzurpavo visuomeninės

organizacijos, pilietiniai institutai, kurie dažniausiai yra darbovietės ke- liams žmonėms.

[...] Sąjūdžio įsteigimo jubiliejaus minėjimas neturi tapti nostalgijos lai- ku ar romantiniais užmojais bei kalbo- mis apie antrą Sąjūdį. Sąjūdžio kova už pilietinės galios išplėtimą, žmogišką orumą atitinkančias gyvenimo sąlygas, prieš nomenklatūros bei biurokratijos įsigalėjimą, laisvo žodžio suvaržymus, cenzūros apraiškas yra itin aktua- lūs dalykai, tačiau ši kova įmanoma tik esant pilietinės drąsos pertekliui. Drąsos, kurios turime sveikai pavydėti Sąjūdžio bangos žmonėms. Pavydėti taip, kad viduje ne apkurstume, o kur- tume“, – teigė autorius.

„Kokio Sąjūdžio reikia dabar?“ – portale lzinios.lt svarstė politologas Vytautas Dumbliuskas, akcentuo- damas dabartinį Lietuvos piliečių pa- syvumą. „Dalykas, kuris krinta į akis, bandant susieti dabartį su Sąjūdžiu, yra neapsakomas to meto žmonių aktyvumas. Dabar daug kalbama apie pilietinę visuomenę, kuri yra ne kas kita, kaip piliečių gebėjimas jungtis į nepriklausomas asociacijas ir spausti valdžią ginant savo inte- resus. Būtent Sąjūdis parodė, kaip, atrodytų, užguiti ir išgąsdinti sovie- tiniai žmonės geba susiburti ir siekti bendro tikslo – Lietuvos nepriklau- somybės. Kur dingio tas žmonių akty- vumas? Kodėl tada visi drąsiai būrėsi ir kėlė reikalavimus tuometinei val- džiai? Kur dingio toji drąsa? Kodėl ją pakeitė baimė, pasyvumas, apatija? Juk vieša paslaptis, kad Lietuvos vi- suomenėje yra daug baimės. Žmonės bijo garsiai kritikuoti, netekti dar- bo, ši baimė ypač juntama mažuose miestuose, kur vietos verslas ir vietos valdžia reiškia beveik tą patį.

[...] Važinėjame puikiais vokiškais ar japoniškais automobiliais, žiemą vasarą valgome bananus, tačiau, pa- lyginti su Sąjūdžio laikais, esame gi- loje pilietiškumo duobėje. Pilietinis pasyvumas reikš tai, kad mūsų socia- linės problemos tik gilės.“

2009 m. Lietuvoje jau buvo kilęs skandalas dėl Centrinės žvalgybos valdybos (CŽV arba Centrinės žval- gybos agentūros – CŽA) kalinimo įstaigos buvimo Lietuvoje. Mūsų šalis drauge su kai kuriomis kitomis Rytų Europos šalimis buvo įtariama tuo, jog 2005–2006 m. leido savo terito- rijoje įkurti slaptus JAV CŽV kalėjimus įtariamiesiems terorizmu laikyti.

Nors tada niekas iš 2005–2006 m. buvusių Lietuvos valstybės ar specia- liųjų tarnybų vadovų nepripažino tokio fakto, jokių įrodymų nerado ir Seimo tyrimo komisija (tiesa, ji nustatė, kad 2004–2006 m. Lietu- voje leidosi CŽV lėktuvai, o CŽV ir Lietuvos saugumo tarnybos kartu rekonstravo du pastatus, tik tiek), ta- čiau jau tada buvo aišku, kad tuo šitas reikalas nesibaigs.

Taip ir įvyko. Istorija persikė- lė į Strasbūrą, į Europos Žmogaus Teisių Teismą (EŽTT), kuris praė- jusią savaitę paskelbė, kad Lietuvoje CŽV kalėjimas veikė. O neteisėtai kalintam Saudo Arabijoje gimusiam palestiniečiui įpareigojo Lietuvą iš- mokėti 130 tūkst. eurų.

„Teismas priėjo prie išvados, kad Lie- tuvoje nuo 2005 m. vasario iki 2006 m. kovo veikė slaptas CŽV kalėjimas, kad ponas Husaynas buvo ten laikomas, o vietos valdžia žinojo, kad CŽV su juo elgsis taip, kaip draudžia Konvencija“, – buvo rašoma teismo pranešime.

Teismas paskelbė, kad Lietuva pa- žeidė Europos žmogaus teisių kon- vencijos nuostatas, kurios draudžia kankinimą, garantuoja teises į laisvę, privataus gyvenimo apsaugą ir teisę į veiksmingą teisinę gynybą.

Apie tai rašė ir šalies žiniasklai- da. „EŽTT sprendimas priimtas, jis nėra palankus Lietuvai. Repu- tacinė žala jau padaryta. Esame įsi- pareigoję Europos žmogaus teisių konvencijai, todėl privalėsime vykdyti teismo sprendimą“, – teigė presiden- tė D. Grybauskaitė. Jos komentarą naujienų agentūrai BNS perdavė prezidentės Spaudos tarnyba.

Tuo metu kai kurie kiti valdžios atstovai bandė EŽTT sprendi- mą menkinti. Anot portalo delfi.lt, Vyriausybės atstovė EŽTT Karo- lina Bubnytė, Teisingumo ministe- rijoje susitikusi su žurnalistais, sakė: „EŽTT iš esmės rėmėsi vien netie- sioginiais įrodymais, tai yra pagrinde viešojoje erdvėje prieinama informa- cija. Nėra nustatyta, kad aktualiais orlaiviais į Lietuvą ar iš Lietuvos būtų gabentas būtent tas asmuo ir nėra nustatyta jokių konkrečių Lie- tuvos pareigūnų dalyvavimo.“

Vyriausybės atstovė pabrėžė, kad EŽTT taiko kitus įrodinėjimo standartus, nei baudžiamąsias by- las nagrinėjantys teismai. Pasak jos, Strasbūro teismui pakanka nustatyti, jog kažkoks faktas yra labiau tikėti- nas, nei netikėtinas.“

Tačiau EŽTT teisme dirbantis tei- sėjas Egidijus Kūris portalui lzinios. lt sakė, jog neabejojantis, kad CŽA kalėjimas Lietuvoje buvo. „Šis spren- dimas – stigma Lietuvai, kurios mūsų valstybė ilgai nenusikratys. „Toks sprendimas Lietuvai reiškia daug. Tai – stigma ilgiems metams. Įstaiga, kurioje laikyti žmonės – buvo, pats dirbau su įrodymais, kaip ir mano kolegos. Šiandien neturiu abejonių, kad visa tai buvo“, – sakė EŽTT tei- sėjas, nagrinėjęs šią bylą.

[...] Tarptautinės teisės specialistė ir Mykolo Riomerio universiteto pro- fesorė Lyra Jakulevičienė sako, kad EŽTT sprendimas turės pasekmių ne tik Lietuvai. „Šis sprendimas kelia fundamentalius klausimus: kaip sude- rinti valstybės ir visuomenės apsaugą ir žmogaus teises tada, kai kyla tero- rizmo pavojus ir valstybė siekia apsau- goti savo piliečius. Kažkuriuo metu buvo manoma, kad galbūt galima imtis specialiųjų priemonių. Laikas parodė, kad specialiosios priemonės neturi pažeisti pagrindinių teisių. Tai kelia balanso tarp valstybės, visuome- nės saugumo ir žmogaus teisių užti- krinimo klausimą“, – sakė teisininkė.“